

Eriaruanne

Ettevõtetele suunatud e-valitsuse meetmed

komisjoni meetmed on rakendatud, kuid e-teenuste kättesaadavus ELis varieerub endiselt

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Sisukord

	Punkt
Kokkuvõte	I–XI
Sissejuhatus	01–13
E-valitsuse tähtsus ELis	01–06
Rollid ja kohustused	07–11
E-valitsuse rakendamise rahastamine	12–13
Auditi ulatus ja käsitusviis	14–19
Tähelepanekud	20–85
E-valitsuse meetmete kavandamine on aja jooksul paranenud	20–31
2016.–2020. aasta e-valitsuse tegevuskavas sisalduvad meetmed ei vastanud selle visioonile	23–27
Komisjoni 2020. aasta järgses poliitikaettepanekus käsitletakse puudusi, kuid seda ei ole veel vastu võetud	28–31
2016.–2020. aasta tegevuskava järelevalvekord oli puudulik	32–48
Tegevuskava ei hinnatud põhjalikult	34–45
Komisjoni kavandatud 2020. aasta järgses poliitikas nähakse ette järelevalvesüsteem	46–48
Komisjon rakendas tegevuskava, kuid liikmesriikides võetud meetmetes esines viivitusi	49–69
Komisjon rakendas tegevuskavas ettenähtud meetmed	52–59
Mõnede digitaalsete avalike teenuste rakendamine liikmesriikides viibib	60–69
Komisjon edendas heade tavade vahetamist, kuid ei suutnud edendada uute digitaalsete avalike teenuste kasutamist	70–85
Komisjon lõi mitmeid võimalusi koostööks ja heade tavade vahetamiseks	72–76
Komisjon ei tutvustanud digitaalseid avalikke teenuseid terviklikul ja koordineeritud viisil	77–85
Järeldused ja soovitused	86–97

Lisad

I lisa. E-valitsuse areng ELis alates 2006. aastast

II lisa. E-valitsuse tegevuskava – meetmete loetelu

III lisa. Auditeeritud ELi rahastatud projektide loetelu

IV lisa. Auditi kohaldamisalasse kuuluvate meetmete rakendamine

Lühendid

Mõisted

Komisjoni vastus

Ajakava

Auditirühm

Kokkuvõte

I E-valitsust on ELi tasandil edendatud alates 1990. aastatest. E-valitsus tähendab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamist, et pakkuda kodanikele ja ettevõtetele valitsuse teenuseid tulemuslikumalt ja tõhusamalt. Selle eesmärk on vähendada kodanike ja ettevõtjate halduskoormust, muutes nende suhtluse riigiasutustega kiiremaks, mugavamaks ja kulutõhusamaks ning edendades seeläbi konkurentsivõimet ja majanduskasvu.

II 2016. aastal võttis Euroopa Komisjon vastu ELi e-valitsuse tegevuskava aastateks 2016–2020. Tegevuskava pidi toimima katalüsaatorina avaliku sektori ajakohastamise jõupingutuste ja ressursside koordineerimisel e-valitsuse valdkonnas. See sisaldas 25 meetet, mida komisjon pidi rakendama. Tegevuskaval ei olnud sihtotstarbelist eelarvet, kuid seda toetati liikmesriikidele kättesaadavate eri programmide ja kaasnevate meetmetega.

III Võttes arvesse digiteenuste kasvavat tähtsust, nagu näitas COVID-19 pandeemia, ja digiteerimise märkimisväärsed rahastamist üldiselt, otsustasime teha auditi, et teavitada poliitikakujundajaid probleemidest, mis mõjutavad e-valitsust edendavate ELi meetmete kavandamist ja rakendamist.

IV Hindasime seda, kas komisjoni e-valitsuse meetmed olid mõjusad. Selleks uurisime meetmete üldist ülesehitust ning järelevalve ja rakendamise korda. Keskendusime rakendamise hindamisel ettevõtetele suunatud meetmetele, sest e-valitsus on oluline regulatiivse killustatuse ja tõkete kõrvaldamiseks ning võimaldab seega ettevõtetel laieneda ja tegutseda piiriüleselt.

V Leidsime, et komisjoni meetmed on olnud nii e-valitsuse lahenduste rakendamise kui ka kasutuselevõtu edendamisel liikmesriikides vaid osaliselt mõjusad. Komisjon viis lõpule meie auditiga hõlmatud e-valitsuse tegevuskava 2016–2020 meetmed. Mitte kõik hiljuti välja töötatud avalikud digitaalsed teenused ei ole siiski kogu ELis kättesaadavad, kuna liikmesriikides võetavad meetmed viibivad.

VI Kuigi 2016.–2020. aasta e-valitsuse tegevuskava vastas konsultatsioonide ja hindamiste käigus kindlaks tehtud vajadustele, hõlmas see ainult komisjoni enda rakendatavaid meetmeid. Seetõttu on raske täita tegevuskava visiooni, mille kohaselt on ELis 2020. aastaks avatud, tõhusad ja kaasavad haldusasutused ja avaliku sektori asutused.

VII Lisaks ei jälginud komisjon põhjalikult tegevuskava rakendamist tervikuna. Olemasolevad e-valitsuse näitajad (e-valitsuse võrdlusalus ning digitaalmajanduse ja -ühiskonna indeks) ei olnud otseselt seotud ühegi tegevuskava raames rakendatud meetmega ega sobinud seega selle üldise mõju mõõtmiseks. Märgime, et komisjoni 2021. aasta ettepanekuga poliitikaprogrammi „Tee digikümnenndisse“ kohta kehtestati koostööraamistik, mis võimaldab jälgida liikmesriikide edusamme ELi tasandil seatud digieesmärkide saavutamisel.

VIII Komisjon toetas e-valitsuse lahenduste rakendamist liikmesriikides ELi rahastatavate projektide ja tehnilise toe kaudu. Lisaks toetas komisjon aktiivselt koostööd ja heade tavade vahetamist mitmel viisil, sealhulgas eksperdirühmade ja platvormide kaudu. Külastatud liikmesriigid hindasid seda toetust kõrgelt.

IX ELi tasandil puudus üldine strateegia kättesaadavate e-valitsuse lahenduste edendamiseks peamiste kasutajate seas. Komisjon edendas e-valitsuse lahendusi vähe ja tal puudus ülevaade meetmetest, mida liikmesriigid on sellega seoses võtnud, kuigi kooskõlastatud jõupingutused võinuksid anda paremaid tulemusi.

X Komisjon ei hinnanud ettevõtjate teadlikkust olemasolevatest e-valitsuse teenustest ega analüüsinud üldiselt selle valdkonna vajadusi, kuigi see on oluline samm e-valitsuse teenuste kasutuselevõtul. Ainus erand oli väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate uuring ning teadmiste- ja õppeprogramm e-identimise ja usaldusteenuste turu valdkonnas.

XI Soovitame komisjonil

- tugevdada rakendusraamistikku, et kutsuda liikmesriike üles viima lõpule e-valitsuse teenused;
- töötada välja terviklik strateegia e-valitsuse teenuste tõhusaks edendamiseks.

Sissejuhatus

E-valitsuse tähtsus ELis

01 E-valitsus tähendab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamist, et pakkuda kodanikele ja ettevõtjatele valitsuse teenuseid tulemuslikumalt ja tõhusamalt. Eeldatakse, et see suurendab tulemuslikkust ja tõhusust, vähendades i) kulusid ja tehinguaega¹; ii) halduslikke teabehoidlaid; iii) kodanike ja ettevõtete halduskoormust, muutes nende suhtluse riigiasutustega kiiremaks, mugavamaks ja vähem kulukaks, edendades seeläbi konkurentsivõimet ja majanduskasvu².

02 1990ndatel tehti esimesed e-valitsuse algatused Euroopa tasandil. Sellest alates

- o on komisjon korrapärase ajavahemike järel avaldanud teatise ja tegevuskavu³ ning loonud konkreetsed rahastamisprogrammid, eelkõige selleks, et edendada info- ja sidetehnoloogia kasutamist piiriüleste teenuste tagamiseks (teisisõnu selleks, et tagada erinevate teenuste koostalitlusvõime);
- o on liikmesriikide tasandil e-valitsuse tähtsust rõhutatud mitmes ministrite deklaratsioonis⁴. Need deklaratsioonid hõlmavad ka arvukaid meetmeid, mida liikmesriigid on kohustunud võtma, kuid neis kutsuti ka komisjoni üles võtma tegevuskavade kaudu mitmeid meetmeid ning soovitasid komisjonil korraldada e-valitsuse tegevuskavade ühine juhtimine (täielik ülevaade ELis alates 2006. aastast toimunud arengutest on esitatud *lisas*).

¹ ÜRO e-valitsuse teadmusbaas.

² Euroopa Parlamendi uuringuteenistus, põhjalik analüüs, [E-government: Using technology to improve public services and democratic participation](#), september 2015, lk 1.

³ E-Euroopa 2002. aasta [tegevuskava](#) aastateks 2001–2002, [e-Euroopa 2005. aasta tegevuskava](#) aastateks 2003–2005, [e-valitsuse tegevuskava](#) aastateks 2006–2010 ja [tegevuskava](#) aastateks 2011–2015.

⁴ Hiljutised näited: 2017 [ministrite Tallinna deklaratsiooni e-valitsemise kohta](#); 2020 [Berliini deklaratsiooni digiühiskonna ja väärtuspõhise digivalitsuse kohta](#).

03 2016. aastal võttis komisjon Euroopa [digitaalse ühtse turu strateegia](#) raames vastu [ELi e-valitsuse tegevuskava](#) aastateks 2016–2020. Selles määrati kindlaks 25 meedet, millest viis lisati pärast 2017. aasta mais toimunud digitaalse ühtse turu strateegia vahehindamist. Tegevuskava sisaldas meetmeid, mis olid oma olemuselt väga erinevad. Mõned neist olid suunatud konkreetsetele ettevõtetele (nt „esitada algatus digilahenduste kasutamise hõlbustamiseks kogu ettevõtte elutsükli jooksul“ või „katseprojekti käivitamine ühekordsuse põhimõtte rakendamiseks ettevõtete suhtes“). Teised pakkusid huvi kõigile kodanikele (nt „Hinnang võimalusele kohaldada piiriüleses kontekstis kodanike suhtes ühekordsuse põhimõtet“ või „internetimüüki ja tarbijate teavitamist käsitlevate ELi põllumajanduslike toiduainete alaste õigusaktide jõustamine“). Meetmete täielik loetelu on esitatud [II lisas](#).

04 pärast 2020. aastat ei järgnenud tegevuskavale uut tegevuskava, vaid käivitati mitmeid muid algatusi, millest kõige olulisemad on:

- seadusandjate poolt heaks kiidetud digitaalse Euroopa programm⁵, mille kavandatav kogueelarve on 7,5 miljardit eurot (jooksevhindades). Selles keskendutakse digitehnoloogia toomisele ettevõtjate, kodanike ja haldusasutusteni ning rahastatakse projekte viies valdkonnas (superandmetöötlus, tehisintellekt, küberturvalisus, kõrgema taseme digioskused ning digitehnoloogia laialdase kasutamise tagamine kogu majanduses ja ühiskonnas);
- komisjoni teatis „[Digikompass 2030](#): Euroopa tee digikümnnendil“. Sellega seoses tegi komisjon ettepaneku võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega kehtestatakse 2030. aasta poliitikaprogramm „[Tee digikümnnendisse](#)“. Mõlemas dokumendis on sätestatud konkreetsed digieesmärgid, mille EL tervikuna peaks kümnnendi lõpuks saavutama. Avalike teenuste digiteerimise eesmärgid on järgmised: internetis kättesaadavad peamised avalikele teenustele, juurdepääs tervisekaartidele ja e-identimise (ID) lahenduse kasutamine.

⁵ Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus 2021/694, millega luuakse programm „Digitaalne Euroopa“ ja tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2015/2240.

05 Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni andmete⁶ kohaselt on e-valitsuse teenused ettevõtete jaoks olulisemad kui üksikisikutele. Ettevõtteid takistavad regulatiivne killustatus ja tõkked, mis raskendavad nende kasvu ja piiriülest tegutsemist ELi ühtsel turul⁷.

06 COVID-19 pandeemia mõju maailmamajandusele ja kodanike elule on toonud esile digiteenuste olulisuse kõigis ELi majanduse ja ühiskonna valdkondades. Uued tehnoloogiad säilitasid ettevõtete ja avalike teenuste toimimise ning tagasid, et kaubandus kogu ELis on jätkuvalt vaba. Samuti on need aidanud hoida kodanikke üksteisega ühenduses, teha kaugtööd ja toetada noorte hariduse jätkamist.

Rollid ja kohustused

07 Nagu asjaomased ministrid oma 2017. aasta deklaratsioonis rõhutasid, on avaliku halduse digiüleminek ühine ettevõtmine nii Euroopa kui ka riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, võttes arvesse vastavat pädevuste jaotust⁸. Subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt vastutavad riiklikul ja piirkondlikul tasandil valitsusteenuste digiteerimise eest peamiselt liikmesriigid. Komisjon vastutab aga piiriüleste ja riikidevaheliste probleemide eest, vältides eelkõige selliste elektrooniliste tõkete kuhjumist, mis võivad takistada haldusasutustel üksteisega ühendust võtta, ning kodanikel ja ettevõtetel leida ja kasutada kättesaadavaid digitaalseid avalikke teenuseid muudes riikides kui oma riigis⁹.

08 Edusammud e-valitsuse valdkonnas ELis ei sõltu seega mitte ainult komisjonist, vaid ka liikmesriikide poliitilisest tahtest ja ambitsioonidest. Nagu komisjon rõhutas oma 2020. aasta [aruandes digitaalse avaliku halduse ja koostalitlusvõime olukorra kohta](#), on jõupingutused asjatud ja jätkusuutmatud, kui valitsused ei pea e-valitsust poliitilises tegevuskavas keskselt prioriteediks.

09 ELi tasandil vastutab e-valitsuse poliitikavaldkonna koordineerimise eest komisjoni sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat (DG CONNECT). Võttes arvesse, et 2016.–2020. aasta tegevuskavas käsitletud 25 meetet olid erinevad, oli

⁶ OECD (2015), „[Use of e-government services by individuals and businesses](#)“, Government at a Glance 2015, OECD Publishing, Pariis.

⁷ „Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia“, COM(2015) 192 final.

⁸ 2017. aasta ministrite Tallinna deklaratsioon e-valitsemise kohta.

⁹ [Introduction to the National Interoperability Framework Observatory](#).

kaasatud 11 peadirektoraati, kellest igaüks vastutas ühe või mitme meetme eest (vt [II lisa](#)).

10 Ka liikmesriikide tasandil vastutavad e-valitsuse konkreetsete lahenduste rakendamise eest eri haldusasutused. Nende hulka ei kuulu mitte ainult keskministeeriumid või -asutused, vaid ka piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused.

11 Tegevuskava koordineerimiseks loodi e-valitsuse tegevuskava juhtnõukogu. Nõukogu juhatas komisjon ja see koosnes liikmesriikide esindajatest, kes vastutavad oma riiklike e-valitsuse strateegiate eest.

E-valitsuse rakendamise rahastamine

12 2016.–2020. aasta tegevuskaval puudus sihtotstarbeline eelarve. E-valitsuse meetmeid toetatakse üldiselt erinevate ELi rahastamisallikate kaudu. [Tabelis 1](#) on esitatud üksikasjad ELi peamiste rahastamisallikate kohta (ajavahemikul 2014–2020) ning meie prognoosid eelarveeraldiste kohta e-valitsuse projektidele ja meetmetele.

Tabel 1. Eri programmide eeldatavad eelarveeraldised e-valitsuse meetmetele ajavahemikul 2014–2020

	Programm	Summa (miljonites eurodes)
Keskne eelarve täitmine komisjoni poolt	Euroopa ühendamise rahastu (CEF) Telecom Rahastab muu hulgas kogu ELi hõlmavate andme- ja digitaalteenuste taristute arendamist ja rakendamist, et toetada nende kasutuselevõttu peamistes avalikku huvi pakkuvates valdkondades, näiteks Euroopa e-õiguskeskkonna portaalis või ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteemis.	704
	Horisont 2020 Rahastab muu hulgas <u>innovaatilisi</u> lahendusi haldusasutustele ja kaasaegse, info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhineva avaliku sektori loomist.	192
	Euroopa haldusasutuste, ettevõtete ja kodanike jaoks loodud koostalitlusvõime alaste lahenduste programm (ISA²) Rahastab koostalitlusvõime alaseid lahendusi, sealhulgas digilahendusi <u>koostalitlusvõimeliste</u> piiriüleste ja sektoriüleste avalike teenuste jaoks, samuti heade tavade vahetamiseks ja e-valitsuse lahenduste edendamiseks.	131
	Struktuurireformi tugiprogramm Rahastab tehnilise abi projekte, mis aitavad liikmesriikidel rakendada majanduskasvu, mis edendab institutsioonilisi, struktuuri- ja haldus <u>reforme</u> , sealhulgas tõhusamat digiteerimist.	61
Jagatud eelarve täitmine (komisjon ja liikmesriigid)	Ühtekuuluvuspoliitika rakendamise fondid (Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid) Võib kaasrahastada projekte, mille eesmärk on digiteerida avalik sektor (riiklik ja kohalik tasand), väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad ning lairibaühenduse kasutuselevõtt.	3 940
		5 028

Märkus: prognoosid põhinevad digiteenuste taristutele eraldatud summal (Euroopa ühendamise rahastu puhul); komisjoni esitatud teabel (programmi „Horisont 2020“ ning struktuurireformi ja tugiprogrammi puhul); e-valitsuse teenustele ja rakendustele eraldatud summal (Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide puhul).

Allikas: Euroopa Kontrollikoda komisjoni esitatud teabe põhjal.

13 Ajavahemikul 2021–2027 on digiteerimise ja eelkõige e-valitsuse meetmete toetamiseks kättesaadavad mitmesugused ELi rahastamisallikad. Mõnele neist tuleb veel kindlaks määrata eelarveassigneeringud:

- o nii Euroopa ühendamise rahastu kui ka ühtekuuluvuspoliitika rakendamise vahendid jäävad kättesaadavaks;
- o uue digitaalse Euroopa programmi ühe tegevussuuna (vt punkt **04**) raames kavandatakse toetust (eelarve 1,1 miljardit eurot) muu hulgas koostalitlusvõimele ja haldusasutustele tipptasemel digitehnoloogia kasutuselevõtuks ja sellele juurdepääsu võimaldamiseks;
- o 2021. aastal vastu võetud **taaste- ja vastupidavusrahastu** raames peavad liikmesriigid eraldama vähemalt 20% oma taaste- ja vastupidavuskavade kogueelarvest meetmetele, mis aitavad kaasa digieesmärkide saavutamisele. 2022. aasta juulis oli sellised kavasid vastu võetud 25 ja digieesmärkidega seotud kogukulud on 127 miljardit eurot, mis moodustab 26% kogukuludest. Rohkem kui kolmandik (36%, 46 miljardit eurot) eraldatakse avalike teenuste, sealhulgas transpordi digiteerimiseks.

Auditi ulatus ja käsitusviis

14 Arvestades e-valitsuse olulisust avaliku sektori asutuste, ettevõtjate ja kodanike jaoks, oli meie eesmärk teavitada poliitikakujundajaid, et heita valgust e-valitsust edendavate ELi meetmete kavandamisele ning tuua esile nende edukat rakendamist takistavad asjaolud.

15 Võttes arvesse digiteenuste kasvavat tähtsust, mida tõendab COVID-19 pandeemia, ja digiteerimisele üldiselt eraldatud märkimisväärseid rahalisi vahendeid (vt punktid **12–13**), otsustasime läbi viia 2016.–2020. aasta tegevuskava auditi. Lisaks ei ole me siiani auditeerinud ühtegi komisjoni varasemat digitaalset algatust, mida on rakendatud alates 2001. aastast (vt punkt **02** ja **I lisa**), välja arvatud ELi meetmed piiriülese tervishoiu valdkonnas¹⁰.

16 Uurisime, kas komisjoni e-valitsuse meetmed olid mõjusad. Küsimusele vastuse leidmiseks uurisime, kas

- a) komisjon kavandas oma e-valitsuse meetmed asjakohaselt;
- b) komisjon viis lõpule meie auditiga hõlmatud e-valitsuse tegevuskava 2016–2020 meetmed.
- c) ettevõtetele suunatud e-valitsuse meetmed saavutasid oma eesmärgi;
- d) komisjon edendas asjakohaselt heade tavade vahetamist ja äsja loodud digitaalseid avalikke teenuseid.

17 Audit hõlmas ajavahemikku, mille jooksul töötati välja ja rakendati 2016.–2020. aasta tegevuskava. Uurisime vajaduse korral ka 2020. aasta järgsete meetmete kavandamist (vt punkt **04**), et kontrollida, kas puudused on kõrvaldatud ja kas 2016.–2020. aasta tegevuskavast saadud õppetunde on arvesse võetud.

18 Punktis **05** esitatud põhjustel keskendusime oma auditis alaküsimustele c ja d vastamiseks (vt punkt **16**) 2016.–2020. aasta tegevuskava 25st meetmest kuuele, mis olid otseselt seotud ettevõtetega (vt **tabel 2**).

¹⁰ Eriaruandes nr 7/2019: „ELi piiriülese tervishoiu meetmed: eesmärgid on kõrgelennulised, kuid juhtimist on vaja parandada“ vaadeldi direktiivi rakendamist, mis hõlmab väga konkreetset sektorit: piiriülest tervishoidu.

Tabel 2. Auditi ulatusse kuuluvatele ettevõtetele suunatud meetmed

Nr	Meede	Tegevuskava vastuvõtmise ajal juba kehtiv õiguslik alus
2	Kiirendada e-identimise, autentimise ja usaldusteenuste (eIDASteenused), sealhulgas eID ja e-allkirja kasutuselevõttu	Määrus 910/2014
7	Esitada ettepanek ühtse digivärava kohta (st ühtne juurdepääsupunkt teabele, menetlustele ja abiteenustele veebis)	
9	Lua koostöös liikmesriikidega kõigi liikmesriikide ettevõtlusregistrite kohustuslik omavahelise ühendamise süsteem	Direktiiv 2012/17
10	Arendada edasi maksejõuetusregistrite elektroonilist ühendamist	Määrus 2015/848
11	Esitada algatus digilahenduste kasutamise hõlbustamiseks kogu ettevõtte elutsükli jooksul;	
13	Käivitada katseprojekt ühekordsuse põhimõtte rakendamiseks ettevõtjate suhtes.	

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

19 Uurisime tõendusmaterjali mitmest allikast:

- o komisjoni asjaomaste dokumentide kontroll ning komisjoni töötajate täidetud küsimustikud ja nendega peetud vestlused;
- o neljast liikmesriigist (Taani, Saksamaa, Poola ja Rumeenia) koosneva valimi asjaomaste dokumentide analüüs ning nende riikide vastavate avalike teenistuste töötajate täidetud küsimustikud ja nendega peetud vestlused. Liikmesriikide valik põhines asjaomase liikmesriigi e-valitsuse edusammudel, tagades samas, et valim sisaldas nii enne kui ka pärast 2004. aastat ELiga liitunud liikmesriike;
- o 24 tsentraalselt hallatavast ELi rahastatud projektist koosneva valimi analüüs: 13 Euroopa ühendamise rahastu projekti, kaheksa ISA² meedet ja kolm programmi „Horisont 2020“ projekti. Valitud projektide täielik loetelu on esitatud III lisas. Valisime need projektid välja vastavalt nende rakendamise seisule, olulisusele ja geograafilisele jaotusele (võimalikult seotud nelja valitud liikmesriigiga);

- o intervjuud asjaomaste sidusrühmadega, st Euroopa väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKEd) esindavate organisatsioonidega¹¹;
- o akadeemilise kirjanduse, ekspertuuringute ja rahvusvaheliste võrdlusnäitajate või heade tavade ülevaade.

¹¹ Business Europe, EuroChambres – Euroopa Kaubandus- ja Tööstuskodade Liit, European Digital SME Alliance, SMEunited.

Tähelepanekud

E-valitsuse meetmete kavandamine on aja jooksul paranenud

20 Tegevuskavade eesmärk on aidata kaasa kehtivate ELi õigusaktide, vahendite ja algatuste väljatöötamisele või läbivaatamisele. Need ei ole õiguslikult siduvad. Komisjon kasutas e-valitsuse tegevuskavasid poliitiliste vahenditena, et edendada haldusasutuste ajakohastamist kogu Euroopa Liidus.

21 Komisjon peaks välja töötama meetmed, mis sobivad e-valitsuse puuduste kõrvaldamiseks ning milles võetakse arvesse hindamiste tulemusi, sidusrühmade seisukohti konsultatsioonide kaudu ja mõjuhinnanguid (kohustuslik kõigi uute finantssekkumiste puhul, millega kaasnevad märkimisväärsed kulud, st üle 5 miljoni euro ja mis on vajalikud komisjoni algatuste jaoks, millel on tõenäoliselt märkimisväärne majanduslik, keskkonnaalne või sotsiaalne mõju)¹².

22 Seetõttu hindasime, kas komisjon oli asjakohaselt kavandanud

- o 2016.–2020. aasta tegevuskava ja
- o 2020. aasta järgsed e-valitsusega seotud meetmed.

¹² Parema õigusloome suunised.

2016.–2020. aasta e-valitsuse tegevuskavas sisalduvad meetmed ei vastanud selle visioonile

23 Tegevuskava põhines visioonil ja kolmel poliitilisel prioriteedil (vt [1. selgitus](#)).

1. selgitus

Tegevuskava visioon ja poliitilised prioriteedid

Visioon: 2020. aastaks peaksid Euroopa Liidu haldusasutused ja avalikud institutsioonid olema avatud, tõhusad ja kaasavad ning pakkuma piirideta, personaalseid, kasutajasõbralikke, algusest lõpuni digitaalseid avaliku sektori teenuseid kõigile ELi kodanikele ja ettevõtjatele. Paremate teenuste kavandamiseks ja osutamiseks kasutatakse uuenduslikku lähenemist, mis on kooskõlas kodanike ja ettevõtjate vajaduste ja nõudmistega. Haldusasutused kasutavad uue digitaalse keskkonna pakutavaid võimalusi, et muuta suhtlus sidusrühmade ja üksteisega hõlpsamaks.

Poliitilised prioriteedid

- Ajakohastada avalikku haldust info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil, kasutades peamisi võimaldajaid;
- võimaldada piiriülest liikuvust koostalitlusvõimeliste digitaalsete avalike teenuste abil;
- hõlbustada haldusasutuste ja kodanike/ettevõtjate vahelist digitaalset suhtlust kvaliteetsete avalike teenuste osutamiseks.

Allikas: [ELi e-valitsuse tegevuskava 2016–2020](#).

24 Selleks et tegeleda prioriteetidega ja saavutada lõpuks visioon avatud, tõhusast ja kasutajasõbralikust avalikust haldusest ELis, määrati tegevuskavas kindlaks 25 meedet, millest igaüks on seotud ühe prioriteediga. Meetmed olid erinevat laadi ja hõlmasid muu hulgas õigusaktide esitamist, tehniliste lahenduste väljatöötamist või liikmesriikide toetamist (vt kõigi meetmete kohta [II lisa](#)). Järeldame, et need vastasid asjaomastes hindamistes kindlaks tehtud vajadustele ning kajastasid liikmesriikide ametiasutuste, ettevõtjate, kodanike ja sidusrühmade esindajate tagasisidet. Näited mõningate vajaduste ja nendega seotud meetmete kohta on esitatud [2. selgituses](#).

2. selgitus

Näited sidusrühmade vajadustest ja nende kajastamine 2016.–2020. aasta tegevuskavas

Vajadus:

- lahenduste väljatöötamine paberivabaks teabevahetuseks eri haldusasutuste vahel (käsitleti tegevuskava meetmetes 6, 14, 15, 16, 17, 21 ja 22);
- tagamine, et riigiasutustele tuleb teavet anda ainult üks kord („ühekordsuse põhimõte“) (meetmed 6, 13 ja 18);
- koostalitlusvõimelised riiklikud süsteemid, et tagada piiriüleste teenuste käsitlemine (meetmed 4 ja 6);
- e-riigihangetele ülemineku täiendav toetamine (meetmed 1, 5 ja 6).

Meetmete täielik loetelu on esitatud [II lisas](#).

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

25 Hoolimata asjaolust, et 2011.–2015. aasta e-valitsuse tegevuskava hindamisaruandes¹³ määratleti liikmesriikide tegevuse vabatahtlikkus kui peamine põhjus, miks meetmed on võtmata või mittetäielikud, olid kõik 2016.–2020. aasta tegevuskava meetmed suunatud ainult komisjonile, ilma et liikmesriikidele oleks seatud mingeidki kohustusi.

26 Enamiku meetmete puhul lisati need kohustused siiski asjakohastesse õigusaktidesse, mis olid olemas juba enne tegevuskava (nt meetmed 9 ja 10, vt [tabel 2](#)) või võeti vastu tegevuskava tulemusena (nt meede 7). Ühe meetme (meede 2) puhul ei pannud olemasolev õiguslik alus liikmesriikidele kohustust rakendada e-identimise süsteemi, hoolimata asjaolust, et turvaline e-identimine on digitaalse ühtse turu tagamise oluline element.

27 Kuna tegevuskavas sisalduvad meetmed olid suunatud üksnes komisjonile, ei võetud nende rakendamise tähtaegades arvesse aega, mida liikmesriigid vajavad asjakohastest õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmiseks. Mõnel juhul pikenesid õigusaktides sätestatud rakendamistähtajad tegevuskava kestusest ja selle 2020. aasta visioonist kaugemale (vt näited [3. selgituses](#)). Kuna visioon avatud, tõhusast ja

¹³ SWD(2016) 108 final.

kasutajasõbralikust avalikust haldusest ELis hõlmas kõiki avalikke teenuseid kõigil valitsustasanditel (alates EList kuni riikliku ja kohaliku tasandini), oleks see olnud saavutatav üksnes asjakohaste meetmete õigeaegse rakendamisega nii ELis kui ka liikmesriikides.

3. selgitus

Komisjoni seadusandlikud meetmed, mis nõuavad liikmesriikide sekkumist

Meede 11 (digilahenduste kasutamine kogu ettevõtte elutsükli jooksul): Liikmesriikidel oli [direktiivi 2019/1151](#) ülevõtmiseks aega 2021. aasta augustini ning tähtaega võis pikendada ühe aasta võrra, 2022. aasta augustini.

Meede 7 (ühtne digivärv): Mõningaid [määruse 2018/1724](#) artikleid kohaldatakse alates 2023. aasta detsembrist.

Komisjoni 2020. aasta järgses poliitikaettepanekus käsitletakse puudusi, kuid seda ei ole veel vastu võetud

28 2020. aasta järgse e-valitsusega seotud poliitikadokumentide kavandamisel (vt punkt [04](#)) tugines komisjon parema õigusloome suunistes nõutud dokumentidele ja võttis nõuetekohaselt arvesse kindlakstehtud vajadusi. Kuna aga poliitikaprogrammi „Tee digikümnendisse“ ettepaneku seadusandlik menetlemine on alles käimas (2022. aasta septembri seisuga) ja seda võidakse muuta, ei ole veel selge, kas lõplikult vastu võetava otsuse eesmärkide ulatus ja tähtsuse järjekord vastab tegelikele vajadustele.

29 Kuigi kavandatud programm „Tee digikümnendisse“ ei hõlma konkreetseid meetmeid liikmesriikide jaoks, peab iga liikmesriik esitama komisjonile digikümnendi strateegilise tegevuskava, mis on kooskõlas ELi eesmärkide ja seatud digieesmärkidega ning aitab kaasa nende saavutamisele (vt [4. selgitus](#)).

4. selgitus

Eesmärgid, mis tuleb saavutada avalike teenuste digiteerimiseks

Ettepaneku eesmärgid avalike teenuste digiteerimiseks programmi „Tee digikümnendisse“ raames:

- o olulisemad avalikud teenused on liidu kodanikele ja ettevõtjatele 100% interneti teel juurdepääsetavad;
- o 100% liidu kodanikel on juurdepääs oma terviseloole (digitaalne terviselugu);
- o vähemalt 80% liidu kodanikest kasutab e-identimislahendust.

Allikas: ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega luuakse 2030. aasta poliitikaprogramm „Tee digikümnendisse“.

30 Dokumendis „Tee digikümnendisse“ määratletud kolme eesmärgiga seoses märgime järgmist:

- o **Eesmärk 1** viitab „olulisematele avalikele teenustele“, kuid neid ei määratletud ei teatises „Digikompass 2030“ ega programmi „Tee digikümnendisse“ ettepanekus. Ühtse määratluse puudumine ELi tasandil võib viia selleni, et liikmesriigid tõlgendavad teenuseid erinevalt ja seega on internetis kättesaadavad erinevad riiklikud avalikud teenused.
- o **Eesmärk 3** viitab kodanikepoolsele e-identimislahenduse kasutamisele, kuid kuna kodanikke ei saa neid kasutama sundida, ei ole selle eesmärgi saavutamine avaliku halduse kontrolli all.

31 Samuti märgime, et komisjoni ettepanekuga kehtestati koostööraamistik liikmesriikidega. Kooskõlas raamistikuga peavad liikmesriigid viima riiklikud tegevuskavad vastavusse ELi eesmärkide ja digieesmärkidega ning andma komisjonile õigeaegselt aru oma edusammudest 2030. aasta digieesmärkide saavutamisel. Seega annab raamistik komisjonile aluse poliitika rakendamise juhtimiseks ja tehtud edusammude hindamiseks.

2016.–2020. aasta tegevuskava järelevalvekord oli puudulik

32 Järelevalve on vajalik selleks, et poliitikakujundajad ja sidusrühmad saaksid kontrollida, kas poliitika rakendamine kulgeb kavakohaselt, ja kas eesmärgid on saavutatud¹⁴. Selleks peaks komisjon¹⁵ muu hulgas looma selge seose poliitiliste eesmärkide ja asjakohaste põhinäitajate vahel, mille puhul võetakse arvesse piisava tõendusmaterjali õigeaegseks kogumiseks vajalikku korda.

33 Seetõttu hindasime, kas komisjon

- o oli teinud asjakohast järelevalvet tegevuskava rakendamise üle;
- o oli loonud asjakohase süsteemi, et jälgida, kas 2030. aasta digikompassis seatud digieesmärgid on saavutatud.

Tegevuskava ei hinnatud põhjalikult

34 Ei 2016.–2020. aasta e-valitsuse tegevuskava visioon ega poliitilised prioriteedid (vt [1. selgitus](#)) ei olnud piisavalt konkreetsed, et nende saavutamist oleks võimalik mõõta. Seetõttu ei loonud komisjon ühtegi konkreetset järelevalveraamistikku, mis sisaldaks tulemusnäitajaid, et hinnata meetmete ja poliitiliste prioriteetide edenemist ja nende täitmise ulatust. Samuti ei teinud komisjon tegevuskava rakendamise vahega lõpphindamist.

35 Leidsime, et komisjon keskendus üksnes üksikmeetmete lõpuleviimisel tehtud edusammude jälgimisele. Ta ei jälginud nende mõju. [E-valitsuse tegevuskava tulemustabeli](#) abil jälgiti ainult seda, kas mõni meede on lõpule viidud või pooleli.

36 Lisaks arutas komisjon edusamme liikmesriikidega juhtnõukogu koosolekutel (vt punkt [11](#)) ja selle asjaomastes alarühmades. Üksikmeetmete puhul toimus selline teabevahetus ka asjaomaste eksperdirühmade, näiteks eIDASE eksperdirühma, ühtse digivärava koordineerimisrühma ja Euroopa ühendamise rahastu eksperdirühma korrapärastel kohtumistel.

37 Komisjon ei nõudnud aga liikmesriikidelt süstemaatilist tagasisidet, et jälgida konkreetsete meetmete rakendamist liikmesriigi tasandil.

¹⁴ Euroopa Komisjoni [parema õigusloome töövahend](#).

¹⁵ Euroopa Komisjoni [parema õigusloome suunised](#).

38 Siiski on komisjoni asjaomased talitused kehtestanud spetsiaalse järelevalvekorra mõne tegevuskavas sisalduva meetme jaoks (meede 1 – e-riigihanked, meede 2 – eIDAS, meede 4 – Euroopa koostalitlusvõime raamistik ja meede 7 – ühtne digivärv). Sellekohane näide on esitatud [5. selgituses](#).

5. selgitus

Euroopa koostalitlusvõime raamistiku järelevalve erikord

Euroopa koostalitlusvõime raamistiku (4. meede) rakendamist jälgitakse [riikide koostalitlusvõime raamistike vaatluskeskuse](#) kaudu rohkem kui 70 poliitika põhinäitaja alusel (nt ühtsete kontaktpunktide olemasolu kodanikele ja ettevõtjatele olulise teabe valdkonnas või interneti kasutamine suhtlemiseks riigiasutustega). Tulemused on esitatud mitmetes tulemustabelites ning neid kasutatakse, et koostada [aruanne digitaalse avaliku halduse ja koostalitlusvõime olukorra kohta](#).

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

39 Konkreetse järelevalveraamistiku asemel kasutas komisjon seireks oma olemasolevaid näitajaid, eelkõige e-valitsuse võrdluslust ning digitaalmajanduse ja -ühiskonna indeksit (DESI) (vt [6. selgitus](#)).

6. selgitus

E-valitsuse näitajad

Alates 2001. aastast on komisjon igal aastal avaldanud **e-valitsuse võrdlusaluse aruande**, milles antakse ülevaade info- ja sidetehnoloogia kasutamisest avalikus sektoris. Riike võrreldakse digitaalsete avalike teenuste kättesaadavuse ja omaduste alusel. Aruandes hinnatakse liikmesriikide e-valitsuse üldist tulemuslikkust skaalal 0% kuni 100%.

Alates 2015. aastast on komisjon igal aastal avaldanud ka **digitaalmajanduse ja -ühiskonna indeksi (DESI)**, mis näitab edusamme e-valitsuse valdkonnas kõigis liikmesriikides. See on liitindeks, mis jälgib Euroopa üldist digitaalset tulemuslikkust ja ELi liikmesriikide digitaalse konkurentsivõime arengut. DESI alustas viie mõõtmega, mida hiljem vähendati neljani, sealhulgas digitaalsed avalikud teenused (e-valitsus). Ta jälgib e-valitsuse teenuste nõudlust ja pakkumist ning avatud andmete poliitikat ja rakendamist.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

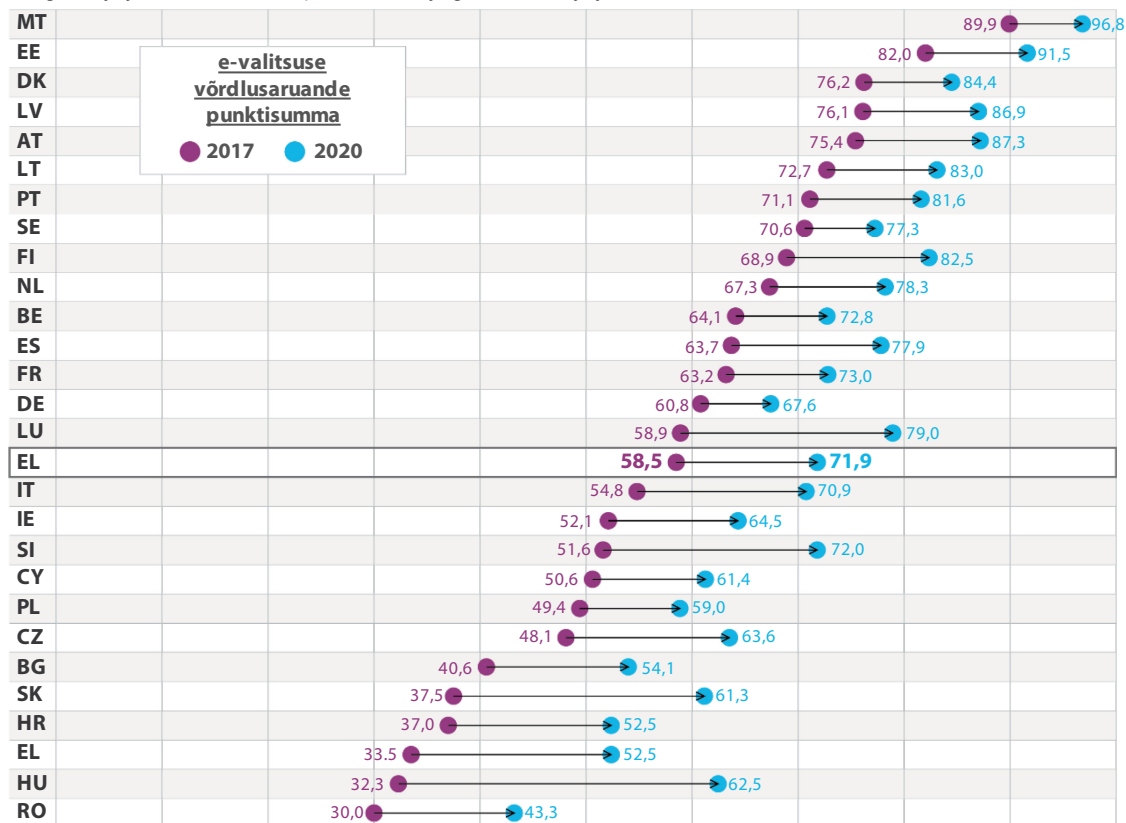
40 E-valitsuse võrdlusaluses võeti arvesse 2011.–2015. aasta tegevuskava ja 2016.–2020. aasta tegevuskava kõrgetasemelisi poliitilisi prioriteete (vt **1. selgitus**). Selle peamine eesmärk on siiski analüüsida Euroopa haldusasutuste osutatavate digiteenuste olukorda üldiselt, selle asemel et jälgida tegevuskavade rakendamist ja täitmist. E-valitsuse võrdlusaluses kasutatavad näitajad ei ole otseselt seotud ühegi tegevuskava raames rakendatud meetmega ning seega ei sobi e-valitsuse võrdlusalus nende rakendamise mõõtmiseks.

41 Sama kehtib DESI kohta, kus digitaalsete avalike teenuste mõõtme moodustavast viiest näitajast kolm on tegelikult e-valitsuse võrdlusaluse näitajad. Seetõttu ei saa komisjon siduda kummagi näitaja tulemusi tegevuskava tulemuste ja mõjuga liikmesriikides.

42 Võrdlesime e-valitsuse võrdlusaluse üldist punktisummat riikide kaupa tegevuskava rakendamise alguses ja lõpus. Leidsime, et keskmine punktisumma (ELi kõik 27 liikmesriiki) suurenes 58,5%-lt tegevuskava rakendamise alguses 71,9%-le rakendamise lõpus. Kõik liikmesriigid on teinud edusamme e-valitsuse teenuste osutamisel. Mõned riigid (nt Ungari ja Luksemburg) arenesid siiski märkimisväärselt rohkem kui teised (nt Rootsi ja Saksamaa) (vt **joonis 1**). Punktisumma muutust ei ole võimalik siduda komisjoni tegevusega, kuna puuduvad nende meetmetega seotud asjakohased näitajad. Sellega seoses sõltuvad peamised meetmed ja hoovad liikmesriikidest endist (vt punkt **08**).

Joonis 1. E-valitsuse võrdlusaluse üldine punktisumma riikide kaupa, 2017 vs. 2020

(Riigid on järjestatud 2017. aasta punktisumma järgi, kahanevas järjekorras)

Allikas: Euroopa Kontrollikoda e-valitsuse võrdlusaluse andmete põhjal.

43 Samuti märgime, et kuna komisjon muutis 2021. aastal mõne näitajate kogumi koostamiseks kasutatud metoodikat, ei saa võrdlusalust kasutada liikmesriikide e-valitsuse tulemuste võrdlemiseks enne ja pärast 2020. aastat. Komisjon märkis selle ära võrdlusaluse aruandes. Lisaks ei ole e-valitsuse tulemused riikide lõikes 2021. aasta e-valitsuse võrdlusaluse aruandes omavahel kooskõlas, sest need liideti kahe eri metoodikaga hinnatud näitaja keskmisena ilma asjakohaseid kohandusi tegemata.

44 E-valitsuse võrdlusaluse raames mõõdab komisjon ka riikide tulemusi elusündmuste suhtes. Elusündmused on ettevõtetele ja kodanikele pakutavad kõige levinumad digitaalsed avalikud teenused. Ärielusündmused hõlmavad äritegevuse alustamist ja esialgseid ettevõtte käivitamisega seotud toiminguid (nt ettevõtte või töötajate registreerimine) ning tavapäraseid äritoiminguid (nt maksude deklareerimine ja maksmine internetis)¹⁶.

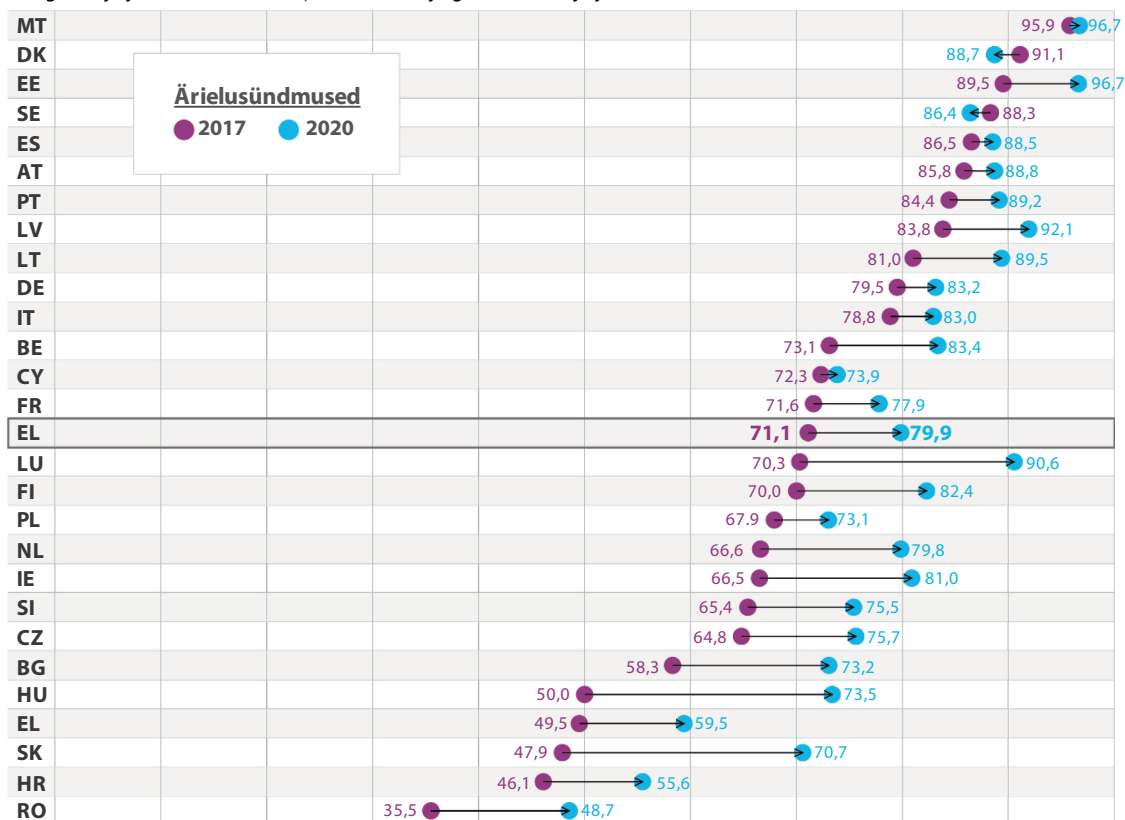
¹⁶ Kasutatud elusündmuste täielik loetelu on toodud [e-valitsuse võrdlusaluses](#).

45 E-valitsuse võrdlusaluses esitatud äritegevusega seotud elusündmuste tulemuste analüüs näitab, et EL 27 keskmine punktisumma suurenes 71,1%-lt tegevuskava rakendamise alguses 79,9%-le rakendamise lõpus (vt [joonis 2](#)). Tulemused näitavad, et

- o e-valitsuse teenused ettevõtetele on paremini välja arendatud kui kodanikele pakutavad teenused;
- o enamikul Euroopa haldusasutustel õnnestus parandada ettevõtetele mõeldud digiteenuseid; seda protsessi kiirendas ka COVID-19 pandeemia;
- o liikmesriikide areng oli ebaühtlane. Mõned riigid, enamasti alla keskmise punktisumma saanud (näiteks Ungari, Slovakkia ja Luksemburg), saavutasid sel perioodil märkimisväärsed edusamme. Seevastu teistes riikides (nt Rootsi ja Taani) täheldati samal ajavahemikul mõningast langust.

Joonis 2. E-valitsuse võrdlusaluse punktisumma ärielusündmuste puhul riikide kaupa, 2017 vs. 2020

(Riigid on järjestatud 2017. aasta punktisumma järgi, kahanevas järjekorras)

Allikas: Euroopa Kontrollikoda e-valitsuse võrdlusuande andmete põhjal.

Komisjoni kavandatud 2020. aasta järgses poliitikas nähakse ette järelvalvesüsteem

46 Nagu on juba märgitud punktides [30–31](#), sisaldab uus kavandatud poliitikaprogramm „Tee digikümnendisse“ erinevalt 2016.–2020. aasta tegevuskavast kvantifitseeritud eesmärgi ja näeb ette raamistiku, mille kohaselt peavad liikmesriigid edusammudest õigeaegselt aru andma, esitades asjakohased andmed ja statistika. Lisaks sellele

- o peab komisjon pärast otsuse jõustumist kehtestama rakendusaktides iga digieesmärgi jaoks peamised tulemusnäitajad. Komisjon võib näitajaid vajaduse korral ajakohastada, et võtta arvesse tehnoloogia arengut;
- o peab komisjon tihedas koostöös liikmesriikidega määrama kindlaks iga digieesmärgi saavutamise trajektoorid, mis oleksid seejärel aluseks seirele ja riikide digikümnendi strateegilistele tegevuskavadele;
- o Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitatavas iga-aastases eduaruandes võidakse kindlaks määrata meetmed, mida liikmesriigid peavad võtma valdkondades, kus edusamme digieesmärkide saavutamisel peetakse ebapiisavaks.

47 Ettepaneku kohaselt põhineks järelvalve DESI täiustatud versioonil, mis kajastab seatud eesmärgi. Leidsime, et [DESI 2021. aasta väljaannet](#) oli juba kohandatud, et i) viia see teataval määral kooskõlla digikümnendi eesmärkides esitatud eesmärkidega, ii) parandada metoodikat ja iii) võtta arvesse uusimaid tehnoloogilisi ja poliitilisi arenguid. DESI on nüüd üles ehitatud 2030. aasta digikompassi nelja mõõtme ümber, asendades varasema viiemõõtmelise struktuuri (vt [6. selgitus](#)).

48 Kuna poliitikaprogrammi „Tee digikümnendisse“ otsuse ettepaneku seadusandlik menetlemine on alles käimas (2022. aasta septembri seisuga), otsustas komisjon teha DESIsse muudatusi järk-järgult, mis tähendab, et see ei hõlma veel kõiki eesmärgi. Eelkõige ei ole DESIsse veel otseselt kaasatud kahte kolmest digieesmärgist (eesmärgid 2 ja 3, vt [4. selgitus](#)): eesmärk 1 on lisatud, kuid kuna esialgu puudub olulisemate avalike teenuste määratlus (vt punkt [30](#)), ei ole selge, mida mõõdetakse.

Komisjon rakendas tegevuskava, kuid liikmesriikides võetud meetmetes esines viivitusi

49 Tegevuskava sisaldas mitmesuguseid meetmeid, nagu nõue, et komisjon teeks seadusandlikke ettepanekuid, pakuks digilahendusi ja käivitaks katseprojekte.

50 Lisaks komisjoni meetmetele olid liikmesriigid teatavatel juhtudel kohustatud võtma meetmeid õigusaktide alusel, mis olid olemas juba enne tegevuskava (vt [tabel 2](#)) või mis kehtestati selle tulemusena.

51 Seetõttu hindasime, kas

- o komisjon oli oma meetmed õigeaegselt lõpule viinud;
- o liikmesriigid olid täitnud oma juriidilised kohustused.

Komisjon rakendas tegevuskavas ettenähtud meetmed

52 Asjakohaste dokumentide läbivaatamise põhjal leidsime, et komisjon viis lõpule auditiga hõlmatud e-valitsuse tegevuskava (2016–2020) kuus meetet. Üksikasjalikum teave on esitatud [tabelis 3](#) ja [IV lisas](#).

Tabel 3. Auditi kohaldamisalasse kuuluvate e-valitsuse meetmete rakendamine

Meede	Rakendamise seis	Komisjoni rakendatud meetmete üksikasjad
Meede 2. Kiirendada e-identimise, autentimise ja usaldusteenuste (eIDAS teenused), sealhulgas eID ja e-allkirja kasutuselevõttu	Rakendatud	Komisjon lõi, hooldab ja ajakohastab põhiteenusplatvorme (st üleeuroopalist ühenduvust võimaldavad kesksed keskused) ja liideseid, sealhulgas tehnilisi kirjeldusi, tarkvara ja tehnilist tuge liikmesriikide rakenduste ühendamiseks. Selleks et kiirendada kasutuselevõttu, lõi komisjon teabevahetusfoorumeid, tellis allhanke korras asjakohased uuringud, korraldas seminare ja võttis jõustamismeetmeid saadud kaebuste põhjal. Suuremaid muudatusi kasutuselevõtus oodatakse siiski 2021. aasta juunis kavandatud uuest eIDASe määrusest.
Meede 7. Esitada ettepanek ühtse digivärava kohta (st ühtne juurdepääsupunkt teabele, menetlustele ja abiteenustele veebis)	Rakendatud	Komisjon esitas ettepaneku, mis seejärel kiideti heaks õigusaktina (määrus 2018/1724).
Meede 9. Luua koostöös liikmesriikidega kõigi liikmesriikide ettevõtlusregistrite kohustuslik omavahelise ühendamise süsteem	Rakendatud	Komisjon loob, haldab ja ajakohastab põhiteenusplatvorme (st üleeuroopalist ühenduvust võimaldavad kesksed keskused) ja liideseid, sealhulgas tehnilisi kirjeldusi, tarkvara ja tehnilist tuge riiklike registrite ühendamiseks. Vt ka punkt 52 .
Meede 10. Arendada edasi maksejõuetusregistrite elektroonilist ühendamist	Täidetud	
Meede 11. Esitada algatus digilahenduste kasutamise hõlbustamiseks kogu ettevõtte elutsükli jooksul ;	Täidetud	Komisjon esitas ettepaneku, mis seejärel kiideti heaks õigusaktina (direktiiv 2019/1151 , millega muudetakse direktiivi 2017/1132).
Meede 13. Käivitada katseprojekt ühekordsuse põhimõtte rakendamiseks ettevõtjate suhtes.	Rakendatud	Katseprojekt käivitati.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

53 Leidsime, et **meetmed 9 ja 10** viidi küll ellu, kuid arendatud süsteemides puudus maksete töötlemise vahend, sest selle väljatöötamisel esines viivitusi (üksikasjad on esitatud [7. selgituses](#)). Maksevahendi väljatöötamine ei olnud õiguslik nõue. Kuigi süsteemid annavad õigusaktides nõutud teavet, sunnib maksevahendi puudumine kasutajaid pöörduma tagasi riiklike platvormide juurde, kui nad vajavad teavet või dokumente, mille eest tuleb maksta tasu.

7. selgitus

Maksete töötlemise vahendi hilinenud rakendamine meetmete 9 ja 10 puhul

Ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteemi kaudu on Euroopa e-õiguskeskkonna portaali kasutajatel juurdepääs ettevõtete dokumentidele, sealhulgas õigusaktidega nõutavale olulisele teabele. Teatavad dokumendid on tasuta, kuid mõningate dokumentide eest on liikmesriikidel lubatud tasu küsida. Komisjon loobus esialgselt kavast töötada välja keskne maksesüsteem, mis töötleks makseid ja väljastaks makse saajale arveid. Selle asemel kaalub ta detsentraliseeritud maksesüsteemi väljatöötamist, mille kohaselt tellitakse ettevõtte dokumentide makselahendus otse seda dokumenti müüva riikliku äriregistri maksesüsteemi pakkujalt. Komisjoni hinnangul saaks süsteemi kasutusele võtta 2023. aasta viimases kvartalis.

Samuti ei ole komisjon veel rakendanud maksetöötlusvahendit maksejõuetusregistrite ühendamiseks (meetme 10). Selle asemel kavatseb ta kasutada sama lahendust nagu ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteemi puhul.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

54 Hindasime ka seda, kas komisjon järgis soovitusi, mis esitati 2014. aasta eIDASe määruse hindamisel seoses **meetmega 2 (eIDAS)**. Määrusega püüti luua e-identimise (eID) ja usaldusteenuste ühtne raamistik, et teenuste osutamine kogu ELis oleks lihtsam, olenemata sellest, millises riigis neid osutatakse. Määrusega ei ühtlustatud riiklikke eIDsid, kuid see võimaldas vastastikust tunnustamist teavitus- ja vastastikuse hindamise protsessi kaudu.

55 EIDASe määruse hindamisaruanne avaldati 2021. aastal. Selles tuvastati järgmised puudused:

- o määruses ei nõutud, et liikmesriigid annaksid oma kodanikele ja ettevõtetele eID, mis võimaldaks turvalist juurdepääsu internetipõhiste avalikele teenustele. Isegi kui nad seda tegid, ei olnud nad kohustatud sellistest süsteemidest teatama. Lisaks jõuti hindamise käigus järeldusele, et ainult piiratud arv avalikke teenuseid pakub eIDASe autentimist või on taristuga ühendatud ning tehnilised vead takistavad kasutajate tõhusat autentimist;
- o e-identimise raamistik ei suutnud vastata uutele turunõuetele, muu hulgas seetõttu, et i) see piirdus avaliku sektoriga ja tagas piiriülese juurdepääsu avalikele teenustele (st eIDASe määrusega hõlmatud teenused puudutasid väikest

osa ELi elanikkonnast), ii) interneti-erasteenuste osutajate jaoks oli süsteemiga liitumine keeruline ja iii) kättesaadavus oli kõigis liikmesriikides ebapiisav;

- o Raamistik põhineb riiklikel eID süsteemidel, mis järgivad erinevaid standardeid, takistades seega eIDASe teenuste kasutamist; puudus tuvastati ka Euroopa ühendamise rahastu projektis (vt [8. selgitus](#)).

8. selgitus

Raamistik, mis põhineb erinevatel standarditel põhinevatel riiklikel eID süsteemidel

Üks Euroopa ühendamise rahastu projekt (2016-EU-IA-0064) edendas eID kasutuselevõttu eraõiguslike teenuseosutajate poolt. Kui teenuseosutaja soovib oma klientide isikusamasust kinnitada, peab ta olema ühendatud konkreetse riikliku eIDAS-sõlmega. Projekti eesmärk oli ühendada viis eraõiguslikku teenuseosutajat, kes käitavad pilveplatvormi (erasteenuste pakkumine) viie erineva eIDAS-sõlmega (vastavalt Hispaania, Norra, Taani, Madalmaad ja Island). Selline ühendus võimaldab identifitseerimisandmeid taotleda, vastu võtta ja töödelda.

Rakendamisel esines raskusi ja viivitusi, kuna eri riikides kehtisid erinevad menetlused juurdepääsuks riiklikele eIDAS-sõlmedele.

Hispaanias, Islandil ja Norras oli võimalik luua otseühendus. Madalmaade teenuseosutajad pidid aga kasutama vahesõlme. Taani teenuseosutajad pidid Taani eIDAS-sõlmele juurdepääsuks välja töötama ja kasutusele võtma spetsiaalse integratsiooniliidese. Erinevaid tehnilisi standardeid kasutava täiendava tarkvara väljatöötamine muutis ühendusprotsessi keerukaks ja aeganõudvaks.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

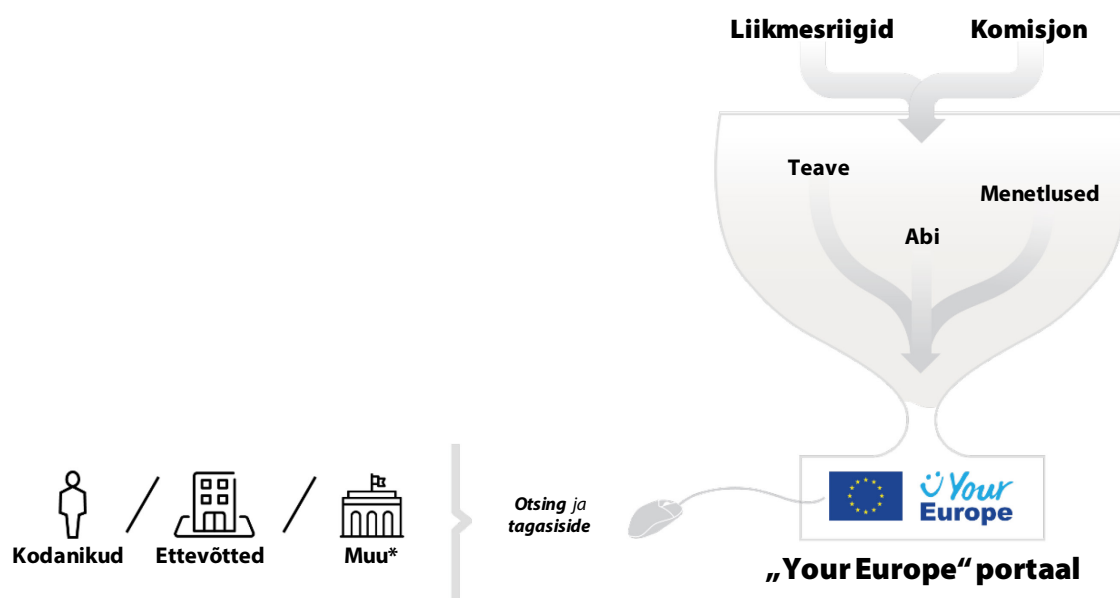
56 Leidsime, et nende puuduste kõrvaldamiseks nõutakse kavandatavas eIDASe määruse läbivaatamises, et iga liikmesriik väljastaks ELi digiidentiteeditasku kõigile ELi füüsilistele ja juriidilistele isikutele, et tagada neile turvaline, usaldusväärne ja sujuv juurdepääs piiriülestele avalikele ja erasteenustele. Iga liikmesriik peab samuti teavitama vähemalt ühest e-identimise süsteemist, sealhulgas vähemalt ühest identifitseerimisvahendist. Sellest tulenevalt ei ole riiklike eIDAS-sõlmede tehnilisi standardeid enam vaja ühtlustada alles siis, kui ELi digiidentiteeditasku on kasutusele võetud, sest teenuseosutajad ei pea siis süsteemiga liituma.

57 Kuna ühtse digivärava [määrus](#) võeti vastu **meetme 7 (ühtne digivärv)** tulemusena, hindasime ka seda, kas komisjon täitis uue määruse nõuet töötada välja ja hallata ühist kasutajaliidest (mis sisaldab ka otsingumootorit ja kasutajate tagasiside

vahendeid). Ühtne digivärv hõlbustab veebipõhist juurdepääsu teabele, haldusmenetlustele ja abiteenustele, mida ELi kodanikud ja ettevõtted võivad vajada teises ELi liikmesriigis.

58 Leidsime, et komisjon oli välja töötanud liidese, st ühtse kontaktpunkti, **portaali „Your Europe“** (vt **joonis 3**). Portaali kaudu ühendatakse kasutajad asjaomaste riiklike veebilehtedega, kus asub nende otsitav teenus. Liikmesriigid peavad hiljemalt 2023. aasta detsembriks digiteerima 21 menetlust, et need oleksid portaali kaudu kättesaadavad. Ettevõtete jaoks olulised menetlused on näiteks äritegevuseks loa taotlemine või tööandjaks registreerimine pensionide ja sotsiaalkindlustuse saamiseks. Esimesed selles portaalis kättesaadavad teenused käivitati 12. detsembril 2020.

Meede 3. Ühtne digivärv

(*) Riigiasutused, juristid, kohtunikud, notarid, spetsialistid.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

59 Seoses **7. meetmega (ühtne digivärv)** ja **13. meetmega (ühekordsuse põhimõtte ettevõtjatele)** leidsime, et ELi teadusuuringute programmist „Horisont 2020“ rahastatud katseprojektiga (projekt „TOOP“, 8 miljonit eurot) oli võimalik teha edusamme ühekordsuse põhimõtte rakendamisel. Põhimõtte eesmärk on, et kodanikud ja ettevõtted annaksid ELi avalikele haldusasutustele teavet ainult üks kord. Projektiga loodi 40 infosüsteemi ühendav lahendusarhitektuur. Lisaks sai projekti raames välja töötatud arhitektuurikava ühtse digivärava määruse osaks. Selle tulemusena kohandati 2017. aastal alanud projekti, mille peamine eesmärk oli koostalitlusvõime, ühtse digivärava määruse vastuvõtmisel, et võimaldada määruses kirjeldatud tehnilise süsteemi rakendamist.

Mõnede digitaalsete avalike teenuste rakendamine liikmesriikides viibib

60 Kuigi tegevuskava sisaldas ainult komisjoni jaoks mõeldud meetmeid, sõltub digilahenduste kättesaadavus suuresti täiendavate meetmete rakendamisest liikmesriigis. Auditiga hõlmatud meetmete puhul leidsime, et vaatamata komisjoni jõupingutustele rakendati kuuest meetmest kolm vaid osaliselt, kuna liikmesriigid reageerisid ebapiisavalt või hilinemisega (vt [tabel 4](#)). Selle tulemusena ei ole komisjoni võetud meetmed aastatel 2016–2020 veel toonud kaasa olulisi muutusi ettevõtjate ja kodanike jaoks kogu ELis.

Tabel 4. E-valitsuse lahenduste rakendamine liikmesriikides

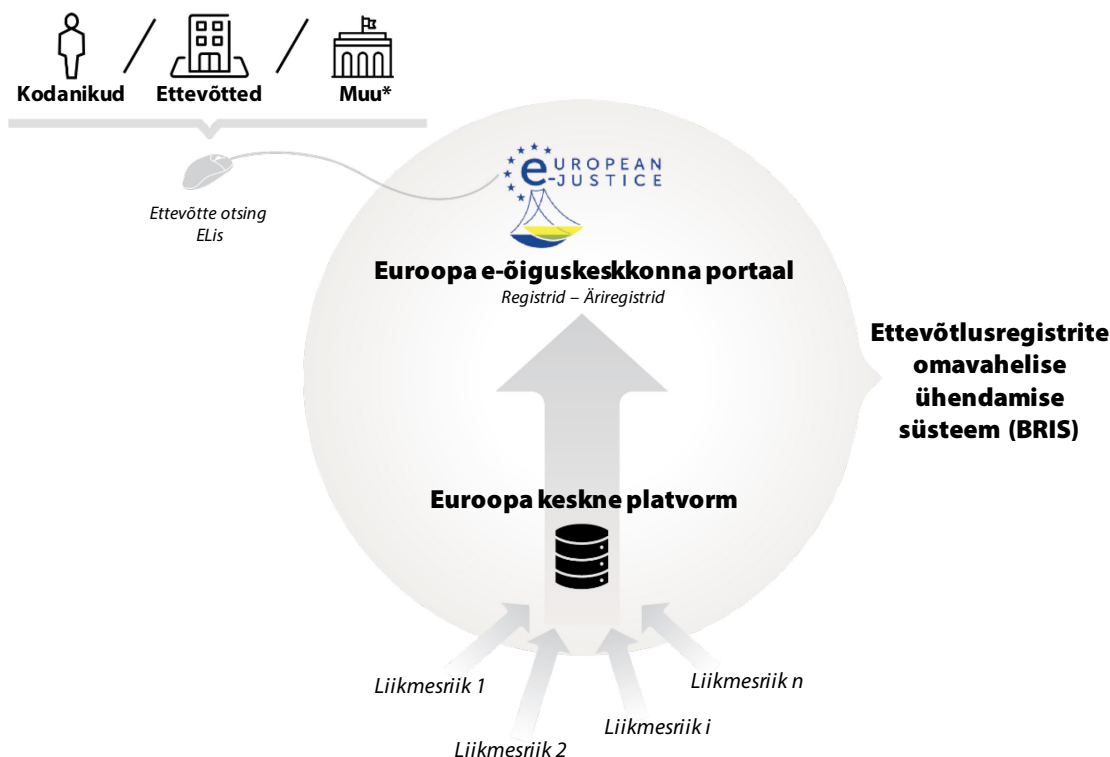
Komisjoni meede	Vastav liikmesriigi meede	Rakendamise seis liikmesriigis
Meede 2. Kiirendada e-identimise, autentimise ja usaldusteenuste (eIDAS teenused), sealhulgas eID ja e-allkirja kasutuselevõttu	Rakendusmäärus 910/2014	Osaliselt ellu viidud
Meede 7. Esitada ettepanek ühtse digivärava kohta (st ühtne juurdepääsupunkt teabele, menetlustele ja abiteenustele veebis)	Rakendusmäärus 2018/1724	Osaliselt ellu viidud (rakendamise tähtaeg: detsember 2023)
Meede 9. Luua koostöös liikmesriikidega kõigi liikmesriikide ettevõtlusregistrite kohustuslik omavahelise ühendamise süsteem	Direktiivide 2012/17, 2017/1132 ja 2019/1151 rakendamine	Rakendatud viivitusega
Meede 10. Arendada edasi maksejõuetusregistrite elektroonilist ühendamist	Määruse 2015/848 rakendamine	Osaliselt ellu viidud
Meede 11. Esitada algatus digilahenduste kasutamise hõlbustamiseks kogu ettevõtte elutsükli jooksul ;	Direktiivi 2019/1151, millega muudetakse direktiivi 2017/1132, rakendamine	Osaliselt ellu viidud
Meede 13. Käivitada katseprojekt ühekordsuse põhimõtte rakendamiseks ettevõtjate suhtes.	Osalemine katseprojektis	Rakendatud

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

61 Meetme 2 (eIDAS) puhul oli liikmesriikidel tegutsemisel vaba valik. Selle tulemusena ei olnud 2021. aasta lõpus ehk viis aastat pärast määruse jõustumist veel raamistikuga hõlmatud üheksa liikmesriiki, mis moodustavad 41% elanikkonnast. Mitteosalevate liikmesriikide suur arv piirab oluliselt kodanike ja ettevõtete võimalusi turvalisemaks, kiiremaks ja tõhusamaks elektrooniliseks suhtluseks.

62 Meetme 9 (ettevõtlusregistrite omavaheline ühendamine) ja meetme 10 (maksejõuetusregistrite omavaheline ühendamine) puhul pidi komisjon looma põhiteenusplatvormi ja liidese ning neid ajakohastama, samal ajal kui liikmesriigid pidid digiteerima oma riiklikud ettevõtlus- ja maksejõuetusregistrid ning need süsteemiga ühendama (vt [joonis 4](#)). Komisjon kasutas liidesena e-õiguskeskkonna portaali ning liikmesriikide toetamiseks olid kättesaadavad Euroopa ühendamise rahastu vahendid (Euroopa ühendamise rahastu üldteenused).

Joonis 4. Ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteem

(*) Riigiasutused, juristid, kohtunikud, notarid, spetsialistid.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

63 Seoses **meetmega 9 (ettevõtlusregistrite omavaheline ühendamine)** võeti [ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteem](#) kasutusele 8. juunil 2017 ja see võimaldab kasutajatel otsida teavet mis tahes ELi liikmesriigis (lisaks Liechtensteinis ja Norras) registreeritud ettevõtete kohta. Otsingufunktsioon ja põhiteave tõlgitakse asjaomastest riigikeeltest kõikidesse ELi ametlikesse keeltesse. Kuues liikmesriigis¹⁷ esines ühendamisel viivitusi, kusjuures viimane ühendus toimus 2022. aasta märtsis, peaaegu viis aastat pärast asjaomases direktiivis sätestatud tähtaega ja alles pärast

¹⁷ Need kuus liikmesriiki on Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Eesti, Iirimaa, Portugal ja Rumeenia.

seda, kui komisjon oli 2021. aasta juulis Euroopa Kohtule hagi esitanud. 2021. aastal tehti süsteemis 17 300 kuni 39 100 päringut kuus.

64 Seoses **meetme 10 (maksejõuetusregistrite omavaheline ühendamine)**

süsteemiga nõuti asjaomases [rakendusmääruses](#), et liikmesriigid tagaksid omavahelise ühendamise 30. juuniks 2021. 2022. aasta juulis oli 26 liikmesriigist ühendatud ainult 17 (määrus ei olnud Taani suhtes siduv¹⁸). Viis¹⁹ liikmesriiki on arendamis- ja testimisetapis. Ülejäänud nelja liikmesriigi²⁰ puhul ootab komisjon endiselt tagasisidet. Kuni ülejäänud üheksa liikmesriiki pole ühendatud, ei saa kasutajad otsida nendes liikmesriikides registreeritud maksejõuetuid ettevõtteid ühtse mitmekeelse otsingumootori abil. Selline keskne avalik elektrooniline juurdepääsupunkt andmetele võlgnike kohta, kelle suhtes on algatatud maksejõuetusmenetlus, on eriti kasulik olemasolevatele või potentsiaalsetele võlausaldajatele või kolmandatele isikutele, keda selline menetlus kaudselt mõjutab. 2021. aastal tehti 2500 kuni 6500 päringut kuus.

65 **Meetme 11 (digitaallahenduste kasutamine kogu ettevõtte elutsükli jooksul)**

tulemusena pidid liikmesriigid [direktiivi 2019/1151](#) (digitaalvahendite ja -protsesside kasutamise kohta äriühinguõiguses) siseriiklikku õigusesse üle võtma 2021. aasta augustiks, välja arvatud juhul, kui nad teatasid komisjonile, et nad kohaldavad võimalikku üheaastast pikendust. Meie auditi ajal oli sellise teate esitanud 17 liikmesriiki. See näitab, et enamikus liikmesriikides ei saa veel kasutada digitaalseid vahendeid ja protsesse ettevõtete loomiseks, filiaalide registreerimiseks ning dokumentide ja teabe esitamiseks internetis.

66 Märkime, et enamikul liikmesriikidel, kes vajavad rohkem aega **meetme 2 (eIDAS), meetme 10 (maksejõuetusregistrite omavaheline ühendamine)** ja **meetme 11 (digitaallahenduste kasutamine kogu ettevõtte elutsükli jooksul)** rakendamiseks, oli e-valitsuse võrdlusalususe punktisumma nii 2017. kui ka 2020. aastal alla ELi keskmise (vt [joonis 1](#)).

¹⁸ Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt loobus Taani määruse 2015/848 vastuvõtmisest ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

¹⁹ Need viis liikmesriiki on Belgia, Tšehhi Vabariik, Itaalia, Madalmaad ja Sloveenia.

²⁰ Neli liikmesriiki on Bulgaaria, Kreeka, Ungari ja Portugal.

67 Nagu juba märgitud (vt [tabel 1](#) ja punkt [62](#)), võisid liikmesriigid saada rahalisi vahendeid oma süsteemide ühendamiseks komisjoni väljatöötatud platvormidega. Liikmesriigid kasutasid Euroopa ühendamise rahastu vahendeid eelkõige:

- o meede 2 (eIDAS), 25,35 miljonit eurot 26 liikmesriigile;
- o meede 9 (ettevõtlusregistrite omavaheline ühendamine), 2,44 miljonit eurot kümnele liikmesriigile;
- o meede 10 (maksejõuetusregistrite omavaheline ühendamine), 1,16 miljonit eurot seitsmele liikmesriigile.

ELi rahastatud projektide valimit auditeerides (vt punkt [19](#)) leidsime, et mõned liikmesriigid pidasid ELi rahaliste vahendite kättesaadavust võimaluseks ja see kannustas neid e-valitsuse teenuseid rakendama. Euroopa ühendamise rahastu projektid aitasid tuvastada ka olemasolevate lahenduste teatavaid puudusi (vt [8. selgitus](#)).

68 24-st auditeeritud projektist ja meetmest 23 (st need, mis olid meie auditi ajaks lõpetatud) saavutasid seatud eesmärgid. Eelkõige tagati väljatöötatud lahenduste koostalitlusvõime ja taaskasutati Euroopa ühendamise rahastu olemasolevaid komponente (st digiteenuste põhitaristud, mis on peamised vahendid, mida saab taaskasutada keerukamate digiteenuste puhul) või digiteenuste taristuid (st lahendused, mis toetavad kogu ELi hõlmavate projektide rakendamist, pakkudes üleeuroopalisi koostalitlusvõimelisi ühishuviteenuseid).

69 Küsitletud liikmesriigid hindasid komisjoni pakutavat pidevat tehnilist tuge, kui nad kasutasid Euroopa ühendamise rahastust rahastatavaid digiteenuste taristuid või neil oli vaja integreerida teiste liikmesriikide süsteemid, kes on need digiteenuste taristud kasutusele võtnud, eelkõige eIDASe teenuste puhul. Nende arvates võimaldasid komisjoni meetmed arendada jätkusuutlikke ühendusi eri liikmesriikide süsteemide vahel.

Komisjon edendas heade tavade vahetamist, kuid ei suutnud edendada uute digitaalsete avalike teenuste kasutamist

70 Viimastes ministrite deklaratsioonides (vt punkt [02](#)) on tunnistatud, et on oluline edendada heade tavade vahetamist ning luua ühendused asjaomaste ametiasutuste ja

kättesaadavate digitaalsete avalike teenuste vahel. Ka Euroopa Parlament²¹ rõhutas heade tavade vahetamise tähtsust.

71 Seetõttu hindasime, kas komisjon oli asjakohaselt edendanud

- o koostööd ja heade tavade vahetamist;
- o uusi digitaalseid avalikke teenuseid.

Komisjon lõi mitmeid võimalusi koostööks ja heade tavade vahetamiseks

72 Hindasime vahendeid, mida komisjon kasutas heade tavade vahetamise edendamiseks. Leidsime, et lisaks rühmade loomisele, mis võimaldas sidusrühmadel kohtuda, oli ta ka rahastanud sellega seotud konkreetseid projekte.

73 Rühmad olid muu hulgas

- o tegevuskava juhtnõukogu (vt punkt [11](#)), mis kohtus kaks või kolm korda aastas ja kus liikmesriigid tutvustasid oma edusamme e-valitsuse lahenduste väljatöötamisel või heade tavade näiteid ja probleeme seoses konkreetsete lahenduste väljatöötamisega. Kuna tegevuskava on lõppenud, lõpetas juhtnõukogu 2021. aastal oma tegevuse;
- o konkreetsete teemade või lahenduste eksperdirühmad, nagu eIDASe eksperdirühm (meede 2), ühtse digivärava koordineerimisrühm (meede 7), äriühinguõiguse eksperdirühm (meetmed 9 ja 11) ja Euroopa avalike teenuste koostalitlusvõime eksperdirühm. Need eksperdirühmad jätkavad tegevust.

74 Asjaomaseid projekte rahastati peamiselt järgmistest vahenditest:

- o ISA² programm, kus koostöö ja heade tavade vahetamine olid tegelikult komisjoni koostalitlusvõime poliitika ja toetusmeetmete põhielemendid (vt [otsuse 2015/2240](#) artiklid 3 ja 8). Üks näide väga ulatuslikust algatusest on [9. selgituses](#) kirjeldatud Joinupi platvorm (mida rahastatakse auditeeritud valimisse kuuluva kahe ISA² meetme raames 6 miljoni euroga). Pärast ISA² programmi lõppu eraldas komisjon programmi „Digitaalne Euroopa“ raames täiendavaid vahendeid Joinupi platvormile veel vähemalt 2021. ja 2022. aastaks;

²¹ Raport ELi e-valitsuse tegevuskava 2016–2020 kohta, Euroopa Parlament, mai 2017, A8–0177/2017.

- o programmi „Horisont 2020“ raames loodi peamiselt sihtotstarbelisi algatusi konkreetsete küsimustega tegelemiseks. Üks näide on projekt SCOOP4C, mis moodustas sidusrühmade kogukonna, kes jagas kogemusi ja häid tavaid seoses ühekordsuse põhimõtte rakendamisega (programmist „Horisont 2020“ eraldati vahendeid summas 1 miljon eurot). Puuduvad tõendid selle kohta, et kogukonna tegevus oleks jätkunud ka pärast projekti rahastamise lõppu, kuigi see teema on endiselt asjakohane.

9. selgitus

Joinup platvorm – ELi spetsiaalne koostalitlusvõime koostöö- ja teabevahetusplatvorm

Komisjon asutas 2011. aastal platvormi [Joinup](#), et luua ühine koht, mis võimaldab haldusasutustel, ettevõtetel ja kodanikel jagada ja taaskasutada IT-lahendusi ja häid tavaid ning hõlbustada teabevahetust ja koostööd IT-projektide valdkonnas kogu Euroopas. Joinup keskendub e-valitsusele, semantilisele koostalitlusvõimele ja avatud lähtekoodiga tarkvarale. Peamised omadused on järgmised:

- o Joinup toimib kataloogina, kus kasutajad saavad hõlpsasti leida ja alla laadida juba väljatöötatud lahendusi. See sisaldab rohkem kui 2800 koostalitlusvõime alast lahendust, st valmis tarkvaravahendeid või taaskasutatavaid teenuseid, nagu Euroopa ühendamise rahastu e-ID, e-allkiri, e-tervis ja e-hanked;
- o Joinup haldab praktikakogukondi, nagu [Euroopa koostöövõime etalonarhitektuur](#), IT-lahenduste jagamine ja taaskasutamine, [riikide koostalitlusvõime raamistiku vaatluskeskus](#), [avatud lähtekoodi vaatluskeskus](#) ja [uuenduslikud avalikud teenused](#);
- o Joinup toimib ka kontaktpunktina [koostalitlusvõime akadeemiale](#), mille eesmärk on levitada teadmisi ning edendada digivalitsuse spetsialistide ja teadlaste vahelist teabevahetust. Koostalitlusvõime akadeemia haldab erinevaid õppematerjale ja kursusi, mis hõlmavad nii reaalajas toimuvaid üritusi (nt õpikojad, veebiseminarid, hooajakoolid ja koolitused) kui omas tempos läbitavaid kursuseid (kas täielikult või osaliselt olemasolevaid materjale taaskasutades).

2021. aastal oli platvormil ligikaudu 18 000 registreeritud kasutajat. Platvormi külastati peaaegu pool miljonit korda ja lehekülastusi oli üle miljoni.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

75 Tuginedes nelja ISA² meetme läbivaatamisele (vt [III lisa](#)), juhtnõukogu ja eksperdirühmade koosolekute protokollidele ning intervjuudele liikmesriikides

küsitletud töötajatega, jäeldame, et komisjon toetas hästi koostööd ja heade tavade vahetamist ning et sidusrühmade vaheline teabevahetus toimus neile huvi pakkuvates küsimustes.

76 Leidsime ka, et komisjon võttis perioodi 2021–2027 programmide ettevalmistamisel nõuetekohaselt arvesse vajadust jätkata koostöö ja heade tavade edendamist:

- o digitaalse Euroopa programmi rakendamise 2021. ja 2022. aasta [tööprogramm](#) sisaldab koordineerimis- ja toetusmeetmeid, mille peamine eesmärk on edendada koostööd ja/või toetada ELi poliitikat;
- o ettepanekus „Tee digikümnenndisse“ on kavandatud liikmesriikide ja komisjoni igaaastase koostöö mehhanism (vt punkt [31](#)).

Komisjon ei tutvustanud digitaalseid avalikke teenuseid terviklikul ja koordineeritud viisil

77 Hindasime komisjoni digitaalsete avalike teenuste teavitustegevust ja leidsime, et sellel puudus laiaulatuslik strateegia. Praktikas oli teavitamine kas üldist laadi või seotud konkreetsete meetmete või rahastamisprogrammidega, kui õiguslik alus seda nõudis.

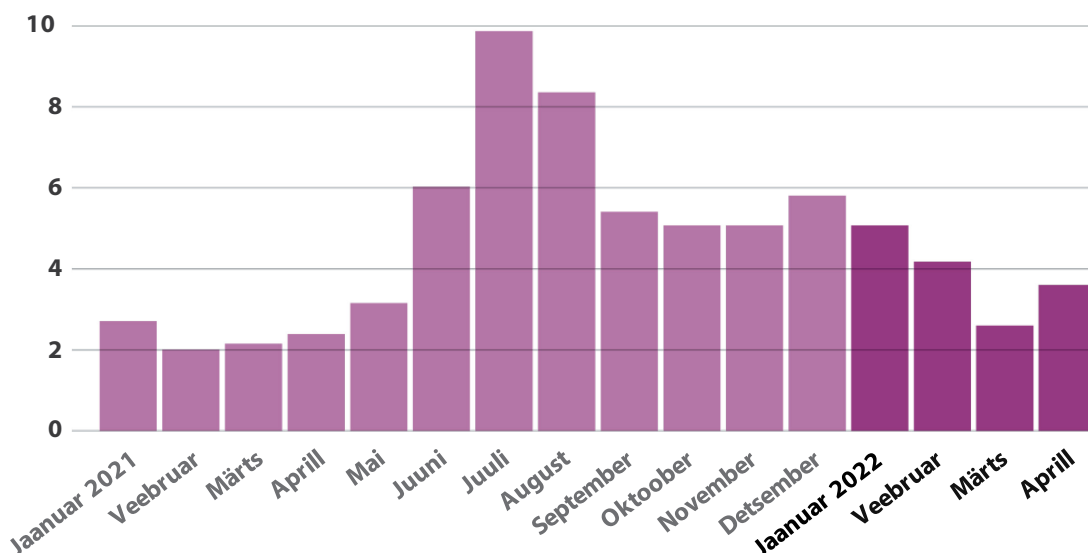
78 E-valitsuse poliitika ja/või e-valitsuse lahenduste üldiseks tutvustamiseks kasutas komisjon järgmisi meetmeid:

- o e-valitsuse uudiskiri, mida väljastatakse tellijatele kord kuus ja mis annab värskemaid uudiseid ELi piiriüleste digitaalsete avalike teenuste, avalike teenuste pilve ja avaliku sektori innovatsiooni kohta;
- o [eGovernment4EU](#) tööühm Futuriumi platvormil. See oli üldsusele kättesaadav ja andis teavet e-valitsuse 2016.–2020. aasta tegevuskava ja digivalitsuse tulevase poliitika kohta. Platvormi tööühma enam ei ajakohastata, kuna tegevuskava on lõppenud;
- o sotsiaalmeedia (Facebook, LinkedIn ja Twitter).

79 Asjakohases õiguslikus aluses nõutud teabevahetusstrateegiaga seoses käivitas komisjon meetme 7 teavituskampaania 2020. aasta detsembris, kui võeti kasutusele ühtne digivärav (vt punkt [58](#)). Leidsime, et kampaania on põhjalik ning see, et komisjon arutas kampaaniat ja vastavaid riiklikke üritusi iga kuu liikmesriikide koordinaatoritega

videokonverentsidel (nn teabevahetuskohvikud), on hea tava. [Joonisel 5](#) on esitatud andmed portaali „Your Europe“ külastuste arvu kohta.

Joonis 5. Portaali „Your Europe“ külastuste arv (miljonites)

Allikas: Euroopa Kontrollikoda Euroopa Komisjoni (DG GROW) andmete põhjal.

80 Samamoodi nõuti ISA² programmi loomise otsuses Euroopa koostalitlusvõime strateegia, raamistiku ja võrdlusarhitektuuri ning asjaomaste spetsifikatsioonide ja standardite rakendamise teavitamist. Leidsime, et teavituskampaania on ennetav ja terviklik. Lisaks Joinup platvormi loomisele ja käitamisele (vt punkt [74](#) ja [9. selgitus](#)) rahastati ISA² programmist meetet (summas 3,62 miljonit eurot), millega edendati koostööd ja hõlbustati programmi sidusrühmade vahelist suhtlust.

81 Euroopa ühendamise rahastu eeldas ka kommunikatsioonistrateegia rakendamist. Leidsime, et

- selline strateegia töötati välja selleks, et edendada Euroopa ühendamise rahastu lahendusi, mis pakkusid huvi peamiselt lahenduste arendajatele. Liikmesriikides küsitletud töötajad suhtusid nendesse lahendustesse positiivselt ja kinnitasid, et nad kasutavad neid uuesti, eelkõige piiriüleste teenuste puhul. Digiteenuste taristute taaskasutamise eesmärk on tagada digiteenuste kiirem, lihtsam ja kulutõhusam arendamine, kasutades olemasolevaid tehnoloogiaid, selle asemel et iga organisatsioon arendaks selliseid teenuseid iseseisvalt. [Euroopa ühendamise rahastu korduskasutuse tulemustabeli](#) kohaselt kasutati kogu ELis 2021. aasta lõpuks 353 projektis peamiselt põhikomponente;
- komisjon ei ole seni korraldanud spetsiaalseid teadlikkuse suurendamise ega reklaamikampaaniaid, et teavitada potentsiaalseid kasutajaid kas

ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteemi (käivitatud 2017. aastal) või maksejõuetusregistrite ühendamise süsteemi olemasolust (alates 2021. aastast), mis mõlemad töötati välja Euroopa ühendamise rahastu raames. Komisjon teatas meile, et kavatseb korraldada sellise kampaania i) ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteemi jaoks, kui maksete töötlemise vahend on kättesaadav (vt [7. selgitus](#)), ja ii) maksejõuetusregistrite ühendamise süsteemi jaoks, kui kõik liikmesriigid on sellega ühendatud (praegu on ühendatud 17 liikmesriiki) (vt punkt [64](#)). 2021. aasta lõpus käivitas komisjon e-õiguskeskkonna portaali jaoks veebipõhise teavituskampaania, kuid ainult väga piiratud viitega ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteemile.

82 Kuigi kasutajate teadlikkus on e-valitsuse teenuste kasutuselevõtu tagamisel keskse tähtsusega, leidsime me, et komisjon ei hinnanud ettevõtete teadlikkust ega analüüsinud selle valdkonna vajadusi. Küsitletud Euroopa ettevõtjate ühenduste esindajad märkisid, et ettevõtjad on teadlikud e-valitsuse teenustest, mida seadus kohustab neid kasutama, kuid on palju vähem teadlikud mis tahes muudest sellistest teenustest.

83 Leidsime siiski ühe aspekti – eIDAS –, mille puhul komisjon tellis [uuringu](#) e-identimise, autentimise ja usaldusteenuste turu analüüsimiseks ning katseprogrammi väljatöötamiseks ja rakendamiseks, et suurendada VKEde teadlikkust kõnealustest lahendustest:

- 2019. aastal avaldatud uuringus leiti, et VKEde teadlikkus eIDASe lahendustest on üldiselt madal. Leiti, et see ongi peamine takistus;
- katseprogramm viidi ellu 2018. aasta lõpus ning see hõlmas teadmiste- ja õppeprogrammi, [VKEdele mõeldud eIDASe töövahendit](#) ja VKEde töövahendi tutvustamise strateegiat. Teadmiste- ja õppeprogramm ning VKEdele mõeldud eIDASe töövahend on endiselt veebis kättesaadavad. Lisaks loob [eIDASe vaatluskeskus](#) (komisjoni käivitatud veebipõhine koostööplatvorm) sidusrühmade virtuaalse kogukonna, mille eesmärk on edendada ühist arusaamist eIDASe määruse rakendamise ja kasutuselevõtuga seotud küsimustest.

84 Kuigi uuringus soovitati töövahendit edasi arendada, et võtta arvesse kasutajate konkreetsemaid vajadusi, ning luua sidusrühmade pikaajaline juhtimisstruktuur, mis hõlmaks liikmesriike ja piirkondlikke esindajaid, VKEde ühendusi ja teenuseosutajaid, ei võtnud komisjon sellega seoses mingeid meetmeid. Komisjon ei põhjendanud, miks uuringu soovitust ei täidetud.

85 Hindasime ka seda, kas komisjonil oli ülevaade liikmesriikide teavitustegevusest ja kas ta püüdis i) koordineerida sellist tegevust, kui see oli olemas, või ii) levitada sellega seotud häid tavaid. Leidsime, et komisjonil puudub ülevaade liikmesriikide võetud meetmetest Euroopa või liikmesriikide e-valitsuse lahenduste tutvustamiseks. Sellest tulenevalt ei ole komisjon kindlaks teinud häid tavaid ega saanud koordineerida olemasolevaid tegevusi.

Järeldused ja soovitused

86 Järeldame, et komisjoni meetmed on olnud nii e-valitsuse lahenduste rakendamise kui ka kasutuselevõtu edendamisel liikmesriikides vaid osaliselt mõjusad. Kuigi komisjon viis lõpule meie auditiga hõlmatud 2016.–2020. aasta e-valitsuse tegevuskavas sätestatud meetmed, ei ole kõik hiljuti välja töötatud digitaalsed avalikud teenused kogu ELis kättesaadavad, kuna meetmete rakendamine liikmesriikides viibib. Lisaks ei tutvustanud komisjon neid teenuseid põhjalikult ettevõtjate ja muude kasutajate seas üldiselt.

87 Kuigi ELi 2016.–2020. aasta e-valitsuse tegevuskava vastas konsultatsioonide ja hindamiste käigus kindlaks tehtud vajadustele, hõlmas see ainult komisjoni enda rakendatavaid meetmeid. Seetõttu on raske täita tegevuskava visiooni. Tegevuskava ei sisaldanud liikmesriikidele mingeid kohustusi, kuigi eelmise tegevuskava hindamisaruandes oli peamise puudusena märgitud, et liikmesriikide tegevus on vabatahtlik. Sellele vaatamata leevendas seda asjaolu, et enamiku meetmete puhul sisaldasid selliseid kohustusi asjaomased õigusaktid, mis olid olemas juba enne tegevuskava või mis kehtestati selle tulemusena. Mõnel juhul jätkus meetmete rakendamine pärast 2020. aastat ja seega ka pärast tegevuskava lõppkuupäeva (vt punktid [23–27](#)).

88 Täheldasime, et komisjoni 2021. aasta ettepanekuga poliitikaprogrammi „Tee digikümnenndisse“ kohta kehtestati koostööraamistik, mis võimaldab jälgida liikmesriikide edusamme ELi tasandil seatud digieesmärkide saavutamisel. Üks kolmest eesmärgist on siiski ebamääraselt määratletud, millega kaasneb oht, et liikmesriigid tõlgendavad seda erinevalt, mis omakorda võib ohustada eesmärgi saavutamist. 2021. aasta ettepanekuga poliitikaprogrammi „Tee digikümnenndisse“ kohta peaks komisjon rakendusaktides määratlema iga digieesmärgi peamised tulemusnäitajad (vt punktid [28–31](#) ja [46–48](#)).

89 Tegevuskava rakendamise järelevalve oli killustatud, kuna komisjon ei olnud kehtestanud järelevalveraamistikku (sh näitajaid) kogu tegevuskava jaoks. Selline raamistik oli siiski olemas mitme üksikmeetme jaoks (neli meie auditiga hõlmatud kuuest meetmest). Olemasolevad e-valitsuse näitajad (e-valitsuse võrdlusalus ning digitaalmajanduse ja -ühiskonna indeks), mille komisjon igal aastal avaldab, ei olnud otseselt seotud ühegi tegevuskava raames rakendatud meetmega ega sobinud seega selle mõju mõõtmiseks (vt punktid [32–45](#)).

90 Komisjon viis lõpule kuus ettevõtetele suunatud meetet, mis olid hõlmatud meie auditiga. Samuti toetas komisjon e-valitsuse lahenduste rakendamist liikmesriikides ELi rahastatavate projektide kaudu ja tehnilise toe pakkumise kaudu, mida liikmesriikides küsitletud töötajad väga hindasid (vt punktid [49–69](#)).

91 Vaatamata nendele jõupingutustele rakendati kogu ELis kuuest meetmest kolme ainult osaliselt. Kahel juhul (maksejõuetusregistrite ja digitaalsete lahenduste omavaheline ühendamine ettevõtte elutsükli jooksul) oli see tingitud viivitustest mitmes liikmesriigis (osade liikmesriikide puhul puudub komisjonil teave edusammude kohta). Ühel juhul (e-identimine, autentimine ja usaldusteenused, eIDAS) jäeti asjaomase määrusega liikmesriikidele valikuvabadus meetmete rakendamisel. Selle tulemusena ei ole komisjoni võetud meetmed aastatel 2016–2020 veel toonud kaasa olulisi muutusi ettevõtete ja kodanike jaoks kogu ELis. Veel ühte meetet (ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteem) rakendati mõnes liikmesriigis viivitustega, kuid lahendus on olnud kättesaadav kõigis liikmesriikides alates 2022. aasta märtsist (vt punktid [60–65](#)).

92 Märkime, et 2021. aasta ettepanekuga poliitikaprogrammi „Tee digikümnendisse“ kohta võttis komisjon kasutusele i) liikmesriikide koostatavate digikümnendi tegevuskavade kontseptsiooni ning ii) iga liikmesriigi jaoks kindlaks määratavad trajektoolid digieesmärkide saavutamiseks. Kuna aga ettepaneku seadusandlik menetlemine on veel pooleli (2022. aasta septembri seisuga), võidakse seda muuta (vt punkt [46](#)).

93 Seoses eIDASe määrusega esitas komisjon pärast määruse hindamist 2021. aastal ettepaneku muuta kehtivat määrust. Ettepanekus käsitletakse enamikku puudusi ja – mis kõige olulisem – nõutakse nüüd, et iga liikmesriik esitaks e-identimise süsteemi (vt punktid [54–56](#)).

1. soovitus. Tugevdada rakendusraamistikku, et kutsuda liikmesriike üles viima lõpule e-valitsuse teenuste arendamine

Võttes arvesse komisjoni ettepanekut võtta vastu otsus, millega kehtestatakse 2030. aasta poliitikaprogramm „Tee digikümnendisse“, peaks komisjon soodustama e-valitsuse teenuste edasist arendamist ja järelevalvet,

- a) määratledes digieesmärkides kasutatavad mõisted ühemõtteliselt, et neid oleks võimalik kogu ELis ühtemoodi kohaldada;

- b) analüüsid digikümneni riiklike tegevuskavasid ja võttes vajalikke meetmeid, kui ta leiab, et nendes esitatud poliitikasuunad, meetmed ja tegevused ei ole piisavad, mis seab ohtu otsuses seatud eesmärkide õigeaegse saavutamise;
- c) võttes meetmeid, kui liikmesriikidel esineb viivitusi digieesmärkide saavutamisel võrreldes kavandatud trajektooridega.

Soovituse täitmise tähtaeg: pärast ettepaneku vastuvõtmist otsuse kohta, millega kehtestatakse poliitikaprogramm „Tee digikümnenisse“, vastavalt otsuses kindlaks määratud tähtaegadele

94 Komisjon edendas aktiivselt koostööd ja heade tavade vahetamist mitmel viisil (nt eksperdirühmad ja platvormid) ning liikmesriikides küsitletud töötajad suhtusid sellesse positiivselt. 2020. aasta järgset perioodi käsitlevas poliitikadokumendis „Tee digikümnenisse“ pööras komisjon nõuetekohast tähelepanu vajadusele seda toetust jätkata (vt punktid [70–76](#)).

95 Komisjonil puudus laiaulatuslik strateegia, et tutvustada ELi tasandil kättesaadavaid e-valitsuse lahendusi peamiste kasutajate seas. See tähendas, et tema teavitustegevus ei olnud terviklik ega kooskõlastatud. Komisjon tutvustas lahendusi ainult siis, kui seda nõudsid asjakohased õigusaktid, ning ei hõlmanud seega kõiki lahendusi (vt punktid [77–78](#)).

96 Kui komisjon korraldas teavituskampaaniaid, olid need edukad. Kuigi komisjon tutvustas arendajate seas Euroopa ühendamise rahastu välja töötatud tehnilisi lahendusi, ei ole ta veel tutvustanud kasutajatele uusi teenuseid, nagu ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteem ja maksejõuetusregistrite ühendamise süsteem. Komisjonil puudub ka ülevaade meetmetest, mida liikmesriigid on võtnud riiklike või Euroopa e-valitsuse lahenduste tutvustamiseks, kuigi koordineeritud meetmetega võib saada paremaid tulemusi (vt punktid [79–81](#) ja [85](#)).

97 Komisjon ei hinnanud ettevõtjate teadlikkust olemasolevatest e-valitsuse teenustest ega analüüsinud selle valdkonna vajadusi, kuigi see on oluline samm e-valitsuse teenuste kasutuselevõtul. Ainus erand oli eIDASe turg: komisjon viis läbi uuringu ning korraldas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate seas teadmiste ja õppe katseprogrammi. Muu hulgas loodi nende ettevõtjate jaoks töövahend. Kuigi uuringus soovitati töövahendit edasi arendada, ei võtnud komisjon sellega seoses mingeid meetmeid (vt punktid [82–84](#)).

2. soovitus. Töötada välja terviklik strateegia e-valitsuse teenuste tõhusaks edendamiseks

Selleks et tulemuslikumalt toetada üleeuroopaliste e-valitsuse teenuste edasist kasutuselevõttu, peaks komisjon välja töötama tervikliku strateegia e-valitsuse teenuste tõhusaks tutvustamiseks, mis põhineks kasutajate teadlikkuse hindamisel kättesaadavatest e-valitsuse teenustest. Strateegias tuleks arvesse võtta liikmesriikide sellekohaseid meetmeid, et nende jõupingutusi hõlbustada või tagada, et meetmeid ei dubleerita.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2024. aasta lõpp

IV auditikoda, mida juhib kontrollikoja liige Mihails Kozlovs, võttis käesoleva aruande vastu 11. oktoobri 2022. aasta koosolekul Luxembourgis.

Kontrollikoja nimel

president
Tony Murphy

Lisad

I lisa. E-valitsuse areng ELis alates 2006. aastast

	Rahastamine	Õigusakt	Poliitilised algatused
2006–2009		• Teenuste direktiiv 2006/123/EC • Euroopa ruumiandmete infrastruktuuri (INSPIRE) direktiiv 2007/2/EÜ	• Ministrite Malmö deklaratsiooni allkirjastamine e-valitsuse kohta • E-valitsuse 2006.–2010. aasta tegevuskava vastuvõtmine
2010	• ISA programm (2010–2015)		• Euroopa digitaalarengu tegevuskava vastuvõtmine • Esimene Euroopa koostalitlusvõime raamistik
2011		• Direktiiv 2011/24/EL patsiendiõiguste kohaldamise kohta piiriüleses tervishoius	• E-valitsuse 2011.–2015. aasta tegevuskava vastuvõtmine
2012		• Siseturu infosüsteemi (IMI) määrus nr 1024/2012	
2013	• Euroopa ühendamise rahastu, telekommunikatsioonisektor (2014–2020)	• Direktiiv 2013/37/EL, millega muudetakse direktiivi 2003/98/EÜ avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta	
2014	• Programm „Horisont 2020“, ühiskondlikud probleemid (2014–2020) • Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid (2014–2020)	• eIDASe määrus nr 910/2014 • Direktiiv 2014/55/EL e-arveldamise kohta riigihangete puhul	
2015–2016	• ISA2 programm (2016–2020)	• Riikliku küberturvalisuse direktiiv 2016/1148/EL	• ELi ühtse turu strateegia käivitamine • E-valitsuse tegevuskava 2016–2020 vastuvõtmine
2017	• Struktuurireformi tugiprogramm (2017–2020)		• Ministrite Tallinna deklaratsiooni allkirjastamine e-valitsuse kohta • Uus Euroopa koostalitlusvõime raamistik • Koostalitlusvõime tegevuskava
2018–2020		• Määrus 2018/1724 ühtse digivärava kohta • Direktiiv 2019/1151 digitaalsete vahendite ja menetluste kasutamise kohta äriühinguõiguses • Avaandmete direktiiv 2019/1024	• Berliini ministrite deklaratsiooni allkirjastamine
2021	• 2021–2027 Digitaalse Euroopa programm, Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid, Euroopa ühendamise rahastu, taaste- ja vastupidavusrahastu, programm „Euroopa horisont“, tehnilise toe rahastamisvahend		• Digikompass 2030
ilmumas		• Uus eIDAS määrus	• Digiprogramm „Tee digikümnendisse“

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

II lisa. E-valitsuse tegevuskava – meetmete loetelu

Poliitiline prioriteet	Meede	Rakendamise tähtaeg	Vastutav peadirektoraat
Ajakohastatakse avalikku haldust IKT abil, kasutades selleks peamisi digivahendeid	1. Toetatakse liikmesriikide täielikku üleminekut e-riigihangetele ja lepinguregistrite kasutamist.	2019	GROW
	2. Kiirendatakse eIDASe teenuste, sealhulgas eID ja e-allkirja kasutuselevõttu.	2016	CNECT
	3. Tagatakse piiriüleste digitaalsete teenuste taristu pikaajaline jätkusuutlikkus.	2018	CNECT
	4. Esitatakse Euroopa koostalitlusvõime raamistiku läbivaadatud tekst ja toetatakse selle kasutuselevõttu liikmesriikide haldusasutustes.	2016–2019	DIGIT
	5. Koordineeritakse avalike hangete IKT standardite Euroopa kataloogi prototüübi arendamist.	2017	GROW
	6. Komisjon kasutab ühiseid komponente, nagu Euroopa ühendamise rahastu digitaalteenuste taristud, ja järgib Euroopa koostalitlusvõime raamistikku. Järk-järgult võetakse kasutusele põhimõte „vaikimisi digitaalne“ ja ühekordsuse põhimõte, e-arved ja e-riigihanked ning hinnatakse pärandüsteemidest hoidumise põhimõtte võimaliku rakendamise mõju.	2016–2019	DIGIT
Tänu koostalitlusvõimelistele digitaalsetele avaliku sektori teenustele võimaldatakse piiriülene liikuvus	7. Esitatakse ettepanek ühtse digiportaali kohta.	2017	GROW
	8. Tehakse Euroopa e-õiguskeskkonna portaalist Euroopa kohtusüsteemi puudutava teabe ühtne kontaktpunkt.	2016	JUST
	9. Koostöös liikmesriikidega luuakse kõigi liikmesriikide ettevõtlusregistrite kohustuslik omavahelise ühendamise süsteem	2017	JUST

Poliitiline prioriteet	Meede	Rakendamise tähtaeg	Vastutav peadirektoraat
	10. Arendatakse edasi maksejõuetusregistrite elektroonilist ühendamist.	2019	JUST
	11. Esitatakse algatus, et hõlbustada digitaalsete lahenduste kasutamist ettevõtte kogu elutsükli jooksul.	2017	JUST
	12. Esitatakse seadusandlik ettepanek laiendada käibemaksu registreerimise ja tasumise ühtset elektroonilist mehhanismi.	2016	TAXUD
	13. Käivitatakse katseprojekt ühekordsuse põhimõtte rakendamiseks ettevõtjate suhtes.	2016	CNECT
	14. Luuakse meretranspordi jaoks aruandluse ühtne kontaktpunkt ja digitaliseeritakse veodokumendid.	2018	MOVE (koos TAXUDiga)
	15. Viiakse lõpule sotsiaalkindlustusalase teabe elektroonilise vahetamise süsteem (EESSI) loomine.	2019	EMPL
	16. Arendatakse edasi Euroopa tööalase liikuvuse portaali EURES.	2017	EMPL
	17. Toetatakse liikmesriike piiriüleste e-tervise teenuste arendamisel.	2016–2018	SANTE
Hõlbustatakse haldusasutuste ja kodanike/ettevõtete vahelist digitaalset suhtlust, et tagada kvaliteetsed avaliku sektori teenused	18. Hinnatakse võimalust kohaldada kodanike suhtes piiriüleses kontekstis ühekordsuse põhimõtet.	2019	CNECT
	19. Kiirendatakse INSPIRE direktiivi andmetaristu juurutamist ja kasutuselevõttu.	2016–2020	ENV
	20. Muudetakse oma veebisaite, et toetada kodanike ja ettevõtete üha suuremat kaasatust ja osalemist ELi programmides ja poliitikakujundamises.	2018	COMM
-	21. IT-platvorm elektrooniliste tõendite vahetamiseks õigusasutuste vahel (uus, 2017. aasta maist).	2019	JUST
-	22. Toidu ja taimsete saaduste elektrooniline ametlik kontroll – rakendada täielikult elektroonilist	2020	SANTE

Poliitiline prioriteet	Meede	Rakendamise tähtaeg	Vastutav peadirektoraat
	keskkonda, et säilitada ohutu toidu ja taimsete saaduste vaba ja turvaline liikumine (uus, 2017. aasta maist).		
-	23. Jõustatakse ELi põllumajandusliku toidutööstuse õigusaktid internetimüügi ja tarbijate teavitamise valdkonnas (uus, 2017. aasta maist).	2020	SANTE
-	24. Harta „E-valitsus kodanike heaks“ (uus, 2017. aasta maist).	2017	CNECT
-	25. Linnade digiülemineku meetmed (uus, 2017. aasta maist).	2018	REGIO ja CNECT

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

III lisa. Auditeeritud ELi rahastatud projektide loetelu

Fond	Meede/projekti nr	Meede/projekti nimi	ELi osalus (eurodes)
Euroopa ühendamise rahastu	2014-PL-IM-0002	Üleeuroopalise proksiteenuse loomine ja käitamine riiklikul tasandil Poolas	200 000
Euroopa ühendamise rahastu	2014-DK-IM-0004	Taani eID sõlm ja toimingud	150 000
Euroopa ühendamise rahastu	2015-DE-IA-0065	TREATS (üleeuroopalised autentimisteenused)	560 378
Euroopa ühendamise rahastu	2015-DK-IA-0091	Taani e-teenuste integreerimine riiklikku eID-värvasse	909 528
Euroopa ühendamise rahastu	2016-IT-IA-0007	Ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteem (BRIS) IT	178 306
Euroopa ühendamise rahastu	2016-RO-IA-0041	Rumeenia elektrooniline süsteem riikliku äriregistri ühendamiseks BRISiga	332 221
Euroopa ühendamise rahastu	2016-ES-IA-0047	Maksejõuetusregistrite (IRI) omavaheline ühendamine (Hispaania)	118 266
Euroopa ühendamise rahastu	2016-EU-IA-0064	eID@Cloud – e-identimise integreerimine Euroopa pilveplatvormidele vastavalt eIDASe määrusele	676 723
Euroopa ühendamise rahastu	2016-EU-IA-0074	IRI Euroopa jaoks	711 248
Euroopa ühendamise rahastu	2017-SK-IA-0005	Maksejõuetusregistrite (IRI) ühendamine (Slovakkia)	104 625
Euroopa ühendamise rahastu	2017-CY-IA-0023	Maksejõuetusregistrite omavaheline ühendamine (Küpros)	229 998
Euroopa ühendamise rahastu	2017-HU-IA-0027	Ungari äriregistri integreerimine ELi BRISi süsteemi	216 489

Fond	Meede/projekti nr	Meede/projekti nimi	ELi osalus (eurodes)
Euroopa ühendamise rahastu	2017-RO-IA-0038	Rumeenia BRISi juurdepääsupunkti käitamine ja hooldus	37 978
ISA ²	2016.05	Euroopa riigihangete koostalitlusvõime algatus	7 682 403
ISA ²	2016.11	Automaatne äriaruandlus	149 927
ISA ²	2016.20	Joinup – Euroopa koostööplatvorm ja kataloog	5 473 606
ISA ²	2016.22	Kogukonna ülesehitamine ja koostööplatvormide tõhus kasutamine	502 328
ISA ²	2016.27	CAMSS – ühtse hindamise meetodi standardid ja spetsifikatsioonid	1 208 659
ISA ²	2016.30	Koostalitlusvõimealase teadlikkuse suurendamine – teavitustegevus	3 620 012
ISA ²	2016.31	Jagamine ja taaskasutamine	3 036 585
ISA ²	2017.05	Koostalitlusvõime nõuded ühtse digivärava rakendamiseks	220 000
Horisont 2020	737460	Ühekordsuse põhimõtte projekt (The Once Only Principle, TOOP)	7 996 708
Horisont 2020	737492	Sidusrühmade kogukond ühekordsuse põhimõtte jaoks: kodanike halduskoormuse vähendamine (SCOOP4C)	992 480
Horisont 2020	870635	Digital Europe for All (DE4A)	7 997 861

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

IV lisa. Auditi kohaldamisalasse kuuluvate meetmete rakendamine

Meede Õiguslik alus	Komisjoni kohustused	Liikmesriikide kohustused	Ülevaade olukorrast
2. Kiirendatakse eIDASe teenuste, sealhulgas eID ja e-allkirja kasutuselevõttu. Määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ	- Põhiteenuste platvormi, sealhulgas riiklike eIDASe platvormide (sõlmede) ühendamise tehnilise kirjelduse, tarkvara ja tehnilise toe loomine, haldamine ja ajakohastamine - Teabevahetusfoorumite loomine - Asjaomaste uuringute tellimine allhanke korras - Seminaride korraldamine - Nõuete täitmise tagamine saadud kaebuste alusel	- eIDASe süsteemi väljatöötamine - Riikliku eIDASe platvormi (sõlme) väljatöötamine, kasutades rahastust Euroopa ühendamise rahastu üldteenuste projektide raames - Kava(de)st teatamine	18 liikmesriiki olid e-identimise süsteemist kas teatanud (14) või eelnevalt teatanud (4). See tähendab, et üheksa liikmesriiki veel ei osale. - Euroopa ühendamise rahastust eraldati e-identimise ja e-allkirja jaoks 20,39 miljonit eurot põhiteenuste platvormidele ja 25,35 miljonit eurot 72-le üldteenuste projektile 26 riigis. - Võttes arvesse eIDASe määruse puudusi, esitas komisjon 2021. aasta juunis ettepaneku uue määruse kohta, millega kehtestatakse Euroopa digiidentiteedi raamistik.
7. Esitatakse ettepanek ühtse digivärava kohta (st ühtne juurdepääsupunkt teabele, menetlustele ja abiteenustele veebis). Määrus (EL) 2018/1724, millega luuakse ühtne digivärv teabele ja menetlustele ning abi- ja probleemilahendamisteenustele juurdepääsu pakkumiseks ning millega muudetakse määrust 1024/2012	- Õigusakti ettepaneku esitamine - Ühtse digivärava määruse rakendamine: portaali „Teie Euroopa“ (ühine kasutajaliides) arendamine, kättesaadavus, järelevalve, ajakohastamine, hooldamine, turvalisus ja majutamine, sealhulgas otsingumootor, linkide hoidla, ühine abiteenuse otsija, kasutajate tagasiside vahendid	- Digiteerida 21 menetlust, mida tuleb ühtse digivärava määruse alusel veebis pakkuda - Töötada välja, teha kättesaadavaks, jälgida, ajakohastada, hooldada ja turvata IKT-rakendusi, mis on seotud nende hallatavate riiklike veebisaitide ja veebilehtedega ning ühise kasutajaliidesega (Your Europe)	Esimesed teenused käivitati 12. detsembril 2020 ja need on kättesaadavad portaali „Your Europe“ ühtse kontaktpunkti kaudu. 2023. aasta lõpuks pakub „Your Europe“ kõigis ELi riikides juurdepääsu 21 veebipõhisele menetlusele, mis digiteeritakse täielikult ilma paberitöö vajaduseta.

Meede Õiguslik alus	Komisjoni kohustused	Liikmesriikide kohustused	Ülevaade olukorrast
9. Koostöös liikmesriikidega ühendatakse kohustuslikus korras omavahel kõigi liikmesriikide äriregistrid. Direktiiv 2012/17, tunnistatud kehtetuks direktiiviga 2017/1132 Rakendusmäärus 2015/884 Direktiiv 2019/1151 (millega muudetakse direktiivi 2017/1132) Rakendusmäärus 2020/2244 (millega tunnistatakse kehtetuks rakendusmäärus 2015/884) Rakendusmäärus 2021/1042 (millega tunnistatakse kehtetuks rakendusmäärus 2020/2244)	Põhiteenuste platvormi ja liidese (e-õiguskeskkonna portaali) loomine, haldamine ja ajakohastamine, sealhulgas tehnilised kirjeldused, tarkvara ja tehniline tugi riiklike registrite ühendamiseks	- Riiklike registrite digiteerimine - Riiklike registrite ühendamine, kasutades rahastust Euroopa ühendamise rahastu üldteenuste projektide raames	- Rohkem kui neli aastat pärast ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteemi kasutuselevõttu ei ole komisjon veel rakendanud ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteemi maksete töötlemise vahendit. - Euroopa ühendamise rahastust eraldati põhiteenuste platvormile 8 miljonit eurot ja 16-le üldteenuste projektile 10 riigis 2,44 miljonit eurot.
10. Arendatakse edasi maksejõuetusregistrite elektroonilist ühendamist. Määrus 2015/848 Rakendusmäärus 2019/917	Põhiteenuste platvormi ja liidese (e-õiguskeskkonna portaali) loomine, haldamine ja ajakohastamine, sealhulgas tehnilised kirjeldused, tarkvara ja tehniline tugi riiklike registrite ühendamiseks	- Riiklike registrite digiteerimine - Riiklike registrite ühendamine, kasutades rahastust Euroopa ühendamise rahastu üldteenuste projektide raames	- Ainult 17 26st liikmesriigist (st 27 miinus üks, kes loobus) on ühendatud. Veel viis on arendus- ja katsetamisetapis. See tähendab, et neli liikmesriiki veel ei osale. - Euroopa ühendamise rahastust eraldati neljale üldteenuste projektile seitsmes riigis 1,16 miljonit eurot.
11. Esitatakse algatus, et hõlbustada digilahenduste kasutamist kogu ettevõtte elutsükli jooksul. Direktiiv 2019/1151 (millega muudetakse direktiivi 2017/1132)	Õigusakti ettepaneku esitamine	Rakendada direktiiv 2019/1151	Liikmesriigid pidid direktiivi 2019/1151 üle võtma 2021. aasta augustiks, välja arvatud juhul, kui nad teatasid, et kasutavad lubatud üheaastast pikendust. 17 liikmesriiki teatasid, et nad kasutavad pikendust.

Meede Õiguslik alus	Komisjoni kohustused	Liikmesriikide kohustused	Ülevaade olukorrast
13. Käivitatakse katseprojekt ühekordsuse põhimõtte rakendamiseks ettevõtjate suhtes.	Katseprojekti käivitamine	TOOPi 51 organisatsiooni koondav konsortsium koosnes 19 riiklikust ametiasutusest (või nende volitatud asutustest) 17 liikmesriigist ja kahest assotsieerunud riigist.	- Projektiga loodi 40 infosüsteemi ühendav lahendusarhitektuur. - Projekti raames välja töötatud arhitektuurikava on saanud ühtse digivärava määrase osaks ja tehnilised väljundid on üle antud Euroopa ühendamise rahastule. „TOOP Book“, avaldatud 2021. aastal (https://www.springer.com/gp/book/9783030798505). - Programmi „Horisont 2020“ rahastamine moodustab 98,52% projekti kogueelarvest (8,12 miljonit eurot).

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

Lühendid

CEF: Euroopa ühendamise rahastu

DESI: digitaalmajanduse ja -ühiskonna indeks

DG CONNECT: Euroopa Komisjoni sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat

DG DIGIT: informaatika peadirektoraat

DG GROW: siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEd peadirektoraat

DG: peadirektoraat

eID: elektrooniline identifitseerimine

eIDAS: e-identimise, autentimise ja usaldusteenused

IKT: info- ja kommunikatsioonitehnoloogia

ISA2: Euroopa haldusasutuste, ettevõtete ja kodanike jaoks loodud koostalitlusvõime alaste lahenduste programm

VKEd: väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad

Mõisted

Arhitektuurikava: infotehnoloogia kontekstis on tegemist üldise skeemiga, mida kasutatakse ettevõtte süsteemide kõrgetasemelise arhitektuuri visualiseerimiseks kontseptuaalsel, loogilisel või füüsilisel tasandil. Selles on näidatud peamised komponendid ja nende vahelised seosed.

Avatud lähtekoodiga tarkvara (OSS): tarkvara, mille lähtekoodi saab igaüks vabalt kasutada, muuta ja jagada.

Digiidentiteeditasku: isikuandmete ja dokumentide digitaalse säilitamise rakendus.

Digitaalmajanduse ja -ühiskonna indeks (DESI): vahend ELi üldise digitaalse tulemuslikkuse jälgimiseks ja liikmesriikide edusammude jälgimiseks digitaalse konkurentsivõime saavutamisel.

Digitaalne ühtne turg: sisepiirideta ala digiteenuste jaoks.

Digiteenuste taristud: raamistik, millega toetatakse kogu ELi hõlmavaid projekte koostalitlusvõimeliste digiteenuste loomiseks; koosneb põhiteenuste platvormidest ja üldteenustest.

E-allkiri: eIDASe teenus, mis toetab haldusasutusi ja ettevõtjaid elektrooniliste allkirjade kasutamisel.

eID: eIDASe teenus, mis hõlbustab riiklike e-identimise süsteemide vastastikust tunnustamist liikmesriikide vahel.

eIDAS: E-identimise ja e-tehingute jaoks vajalikud usaldusteenused siseturul.

Elusündmused (e-valitsuse võrdlusalus): kodaniku või ettevõtja seisukohast ühist teemat käsitlevad valitsuse teenuste paketid, mida osutavad tavaliselt mitu valitsusasutust. E-valitsuse võrdlusalus hõlmab kaheksat elusündmust (valitsuse valdkonnad).

Euroopa e-õiguskeskkonna portaal: ELi veebisait, mis sisaldab teavet liikmesriikide õigussüsteemide, õigusabi, õigusandmebaaside ning maksejõuetus- ja vararegistrite kohta.

Euroopa koostalitlusvõime raamistik: juhenddokument, milles sätestatakse ühine lähenemisviis digitaalsete avalike teenuste osutamise ühendamiseks kogu ELis.

Euroopa ühendamise rahastu: vahend, millest antakse rahalist toetust energia-, transpordi- ning info- ja kommunikatsioonisektoritele kestliku ja ühendatud taristu loomiseks.

E-valitsuse võrdlusalus: näitaja, mille abil võrreldakse, kuidas 36 Euroopa riigi valitsused pakuvad digitaalseid avalikke teenuseid.

ISA²: ELi programm, millega toetati koostalitlusvõimeliste piiriüleste ja sektoriüleste avalike teenuste arendamist.

IT-kava: planeerimisvahend või dokument, mille infotehnoloogia organisatsioon loob oma prioriteetide, projektide, eelarvete, personali ja muude IT-strateegiaga seotud algatuste suunamiseks. IT-kavas antakse ülevaade organisatsiooni tulevastest eesmärkidest ja dokumenteeritakse nende saavutamiseks vajalikud konkreetseid sammud.

Koostalitlusvõime: süsteemi võime suhelda ja töötada teiste süsteemidega, sealhulgas andmevahetuse teel.

Peamised võimaldajad (e-valitsuse võrdlusalus): digitaalsed vahendid, nagu e-identimine (eID), e-dokumendid ja digipost, mis toetavad turvalist tuvastamist ning kasutaja ja valitsusasutuse vahelist suhtlust.

Pilvandmetöötlus: andmete kaugtöötlemine ja säilitamine internetis.

Põhiteenuste platvormid: üleeuroopalist ühenduvust võimaldavad keskused. Seda osa digiteenuste taristust haldab, rakendab ja käitab komisjon.

Suurandmed: suur hulk struktureerimata andmeid erinevatest allikatest ning nende töötlemine, kogumine, säilitamine ja analüüsimine, et teha kindlaks olulised mustrid, suundumused ja ühendused.

Tehisintellekt: arvutite kasutamine inimõistuse simuleerimiseks näiteks õppimis- ja probleemide lahendamise võime abil.

Usaldusteenused: selliste digitaalsete sertifikaatide pakkumine ja säilitamine, mida kasutatakse e-allkirjade loomiseks ja valideerimiseks ning allakirjutanute autentimiseks või veebisaitide autentimiseks.

Ühekordsuse põhimõte: põhimõte, et inimesed ja ettevõtted peavad andma ELi avalikule haldusele teavet ainult üks kord ning et haldusasutused peaksid seda teavet omavahel jagama.

Ühtne digivärv: ühtne juurdepääsupunkt teabele, menetlustele ja abiteenustele internetis.

Üldteenused: lüüsiteenused, mis seovad ühte või mitut riikide taristut ühe või mitme põhiteenusplatvormiga.

Komisjoni vastus

<https://www.eca.europa.eu/et/Pages/DocItem.aspx?did=62438>

Ajakava

<https://www.eca.europa.eu/et/Pages/DocItem.aspx?did=62438>

AUTORIÕIGUS

© Euroopa Liit, 2022

Euroopa Kontrollikoja taaskasutamispoliitika on kehtestatud [Euroopa Kontrollikoja otsusega nr 6-2019](#) avatud andmete poliitika ja dokumentide taaskasutamise kohta.

Kui ei ole märgitud teisiti (nt eraldiseisvates autoriõiguse märgetes), on ELile kuuluv kontrollikoja sisu litsentsitud vastavalt [litsentsile Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Reeglina on taaskasutamine lubatud, kui autoriõigustele on viidatud ja muudatused on ära märgitud. Kontrollikojale kuuluva sisu taaskasutajad ei tohi moonutada algset tähendust ega sõnumit. Kontrollikoda ei vastuta taaskasutamise tagajärgede eest.

Kui konkreetsetes sisus, näiteks kontrollikoja töötajatest tehtud fotodel, on kujutatud tuvastatavaid eraisikuid, või kui see sisaldab kolmandate isikute teoseid, tuleb teil taotleda täiendavaid õigusi.

Kui luba on saadud, tühistab ja asendab see eespool nimetatud üldise loa ja osutab selgelt mis tahes kasutuspiirangutele.

On võimalik, et ELile mittekuuluva sisu kasutamiseks või taasesitamiseks tuleb küsida luba otse autoriõiguse omajatelt.

- Joonised 3 ja 4, ikoonid: nende jooniste kujundamisel on kasutatud [Flaticon.com](#) ressursse. © Freepik Company S.L. Kõik õigused kaitstud.

Tööstusomandi õigustega hõlmatud tarkvara või dokumendid, nagu patendid, kaubamärgid, registreeritud disainilahendused, logod ja nimed, ei kuulu kontrollikoja taaskasutamispoliitika alla.

Domeeni europa.eu alla koondatud Euroopa Liidu institutsioonide veebisaitidel leidub linke, mis viivad muudele veebisaitidele. Kontrollikoda ei vastuta nende sisu eest ja soovib teil seetõttu tutvuda nende veebisaitide isikuandmete ja autoriõiguse kaitse põhimõtetega.

Your Europe ja e-Justice logode kasutamine

Your Europe ja e-Justice logosid ei tohi kasutada ilma kontrollikoja eelneva nõusolekuta.

Kontrollikoja logo kasutamine

Kontrollikoja logo ei tohi kasutada ilma kontrollikoja eelneva nõusolekuta.

PDF	ISBN 978-92-847-8980-1	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/017985	QJ-AB-22-022-ET-N
HTML	ISBN 978-92-847-8989-4	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/130200	QJ-AB-22-022-ET-Q

Auditirühm

Kontrollikoja eriaruannetes esitatakse auditite tulemused, mis hõlmavad ELi poliitikat ja programme ning konkreetsete eelarvevaldkondade haldamisega seotud teemasid. Audititülesannete valimisel ja kavandamisel püüab kontrollikoda maksimeerida nende mõju, võttes arvesse tulemuslikkuse ja vastavuse riske, konkreetse valdkonna tulude ja kulude suurust, tulevase arengusuundi ning poliitilist ja avalikku huvi.

Kõnealuse tulemusauditi viis läbi turgude reguleerimise ja konkurentsivõimelise majanduse valdkondade auditeerimise eest vastutav IV auditikoda, mille eesistuja on kontrollikoja liige Ivana Maletić. Auditit juhtis kontrollikoja liige Mihails Kozlovs, keda toetasid kabinetiülem Sandra Diering, kabineti nõunik Tea Vlainic, valdkonnajuht Marion Colonerus, auditijuht Agnieszka Plebanowicz ning audiitorid Maria Echanove ja Stefan-Razvan Hagianu. Keelealast abi osutas Mark Smith.

Vasakult paremale: Maria Echanove, Marion Colonerus, Stefan-Razvan Hagianu, Ivana Maletić, Agnieszka Plebanowicz, Tea Vlainic, Sandra Diering.

Võttes arvesse digiteenuste kasvavat tähtsust, hindasime oma auditi käigus e-valitsuse edendamisele suunatud komisjoni 2016. aasta tegevuskava mõjusust ELis. Leidsime, et komisjon viis edukalt lõpule meie auditiga hõlmatud meetmed.

Komisjon toetas digiteenuste rakendamist liikmesriikides rahastamise, tehnilise toe ja koostöö edendamise kaudu. Viivituste tõttu liikmesriikides ei ole aga kõik välja töötatud digitaalsed teenused kogu ELis kättesaadavad.

Komisjoni järelevalve piirdus mõne üksikmeetmega, mitte kava kui terviku rakendamisega.

Lisaks puudus ELi tasandil üldine strateegia kättesaadavate e-valitsuse lahenduste kasutamise edendamiseks peamiste kasutajate seas.

Esitame komisjonile nende küsimuste lahendamiseks mitu soovitusi.

Kontrollikoja eriaruanne vastavalt ELTLi artikli 287 lõike 4 teisele lõigule.

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus

EUROOPA KONTROLLIKODA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel +352 4398-1

Päringud: eca.europa.eu/et/Pages/ContactForm.aspx

Veebisait: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors